

“Vergroenen met gezond verstand”

Colofon

Auteurs: Suzanne Mesman – Snelderwaard, Inspanningsleider Klimaatadaptatie
Isabella de Bok, Beleidsmedewerker Water
Geertje de Kort, Programmamanager Gezonde en Duurzame Stad
Ingrid de Kort, Senior Communicatie adviseur

Kaarten Stresstesten: ARCADIS

Fotografie: [PressVisuals.com](https://www.pressvisuals.com)

Inhoudopgave

Voorwoord	5
Samenvatting	6
1. Inleiding	8
1.1 Definities: klimaatadaptatie en klimaatmitigatie	9
1.2 Klimaatscenario's in Nederland	9
1.3 De Rijksopgave	10
1.4 Het proces en de werkwijze van de Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie	10
1.5 Leeswijzer	10
2. Verwachte effecten in Helmond	11
2.1 Klimaatstresstest	11
2.2 Uitkomsten Klimaatstresstest	11
2.2.1 Wateroverlast	12
2.2.2 Droogte	14
2.2.3 Hitte in Helmond	16
2.2.4 Overstromingen in Helmond	18
2.3 Klimaatdialogen	19
2.4 Uitkomsten klimaatdialogen	20
2.4.1 Interne klimaatdialoog ambtenaren	20
2.4.2 Klimaatdialoog bedrijven	20
2.4.3 Klimaatdialoog inwoners	21
2.4.4 Regionale klimaatdialoog Gezondheid	22
2.4.5 Raadsdialoog	23
2.5 Cyclus stresstesten en klimaatdialogen	23
3. Klimaatbestendig Helmond	24
3.1 Ambitie van Helmond	24
3.2 Focus voor 2021- 2025	24
4. Onze strategie	25
4.1 Bestaande Knelpunten	25
4.1.1 We beperken waterschade	25
4.1.2 We gaan de strijd aan tegen hittestress	26
4.2 We werken integraal	27
4.3 We geven het goede voorbeeld	28
4.4 We monitoren onze inspanningen	28
4.5 We werken samen	29
4.5.1 Andere overheden	29
4.5.2 Ondernemers en woningbouwverenigingen	30
4.5.3 Stichting Bedrijventerreinen	30
4.5.4. Ambassadeurs en bewoners	30

4.6	Communicatiestrategie	31
4.6.1	We werken flexibel en wendbaar	31
4.6.2	We gebruiken een overkoepelend verhaal als basis	31
4.6.3	We zetten in op bewustwording en gedragsbeïnvloeding	31
4.6.4	Proactieve communicatie via het platform 'Alle lichten op groen'	32
4.6.5	Groene ambassadeurs als inspirators en motivators	32
4.6.6	We zetten in op participatie van inwoners in projecten	32
5.	Uitvoeringsagenda 2021-2025, aan de slag!	34
5.1	Wat deden we al en waar gaan we mee door?	34
5.1.1	Het water- en rioleringsstelsel	34
5.1.2	Integraal beheer kader Openbare Ruimte	35
5.1.3	Wijkontwikkelingsplannen	35
5.1.4	Burgerinitiatieven	36
5.1.5	Gemeentelijke regelingen en initiatieven	37
5.2	Nieuwe activiteiten eigen organisatie	38
5.2.1	Interne verandering	38
5.2.2	De Omgevingswet	38
5.2.3	Rekentool van Eindhoven kopiëren naar Helmond	39
5.2.4	Waardering groen in Helmond	39
5.2.5	NL Greenlabel	39
5.2.6	Onderzoek effect klimaatverandering op ons huidige bomen en groen	40
5.2.7	Bomen, hittestress en droogte	40
5.2.8	Akkerrandenbeheer	40
5.2.9	Aanpak wateroverlast locaties	41
5.2.10	Klimaatadaptieve bedrijventerreinen	41
5.2.11	Co2 Prestatieladder	41
5.3	Nieuwe activiteiten met inwoners	42
5.3.1	Geveltuinen project	42
5.3.2	Adoptie Boomspiegels of plantvakken	43
5.3.3	Operatie Steenbreek	43
5.3.4	Regentonsubsidie	44
5.4	Projectenoverzicht	44
6.	Financiën	45
6.1	Gemeentelijk RioleringsPlan 2019-2023 (GRP)	45
6.2	Impulsgelden Rijksoverheid	45
6.3	Programma Duurzame Gezonde Stad	45
Bijlage 1	Projectenoverzicht	46
Bijlage 2	Woordenlijst klimaatadaptatie in duidelijke taal	47
Bijlage 3	Leefstijlvinder in de Helmondse wijken	48

Voorwoord

Op weg naar een groen, klimaatbestendig en gezond Helmond

Wie herinnert zich de hittegolf van afgelopen zomer nog? En die van 2019 én van 2018? Dat zijn de momenten dat de klimaatverandering zich écht doet voelen. In 2020 lag de temperatuur een week lang boven de 35 graden. Dat is ongekend voor Nederland en dus ook voor Helmond. Op plekken met veel verharding zoals in het centrum en op de bedrijventerreinen, tikte de thermometer zelfs de 40 graden aan. In de toekomst komen tropische dagen en nachten steeds vaker voor. Net als lange periodes waarin geen druppel regen valt. De verwoestende peelbrand in het voorjaar van 2020, veroorzaakt door extreme droogte, staat nog vers in ons geheugen. Dat geldt ook voor de extreme regenbuien die er in juni voor zorgden dat de tunnels in de stad, waaronder uiteraard ook 'de badkuip', blank stonden. In de komende jaren krijgen we steeds vaker te maken met al deze vormen van extreem weer.

Het klimaat verandert snel. Voor de zonanbidders onder ons lijkt dat misschien goed nieuws, maar dat is het niet. Want extreem hoge temperaturen veroorzaken hittestress en zorgen dat we minder productief zijn. Ook is door hitte de kans op (infectie)ziektes en sterfte groter. Hevige regen- en stormbuien zorgen voor wateroverlast en voor schade aan onze wegen, huizen en bedrijfspanden. En door droogte ontstaan watertekorten en hebben gewassen, planten, bomen en dieren het zwaar. De variatie in plant- en diersoorten (biodiversiteit) neemt af waardoor we meer last krijgen van insectenplagen. De eikenprocessierups is tegenwoordig, helaas, een bekend verschijnsel. Kortom, als we niets doen, zijn de gevolgen voor ons, voor onze natuur maar ook voor onze economie groot.

Wat kunnen we doen? De CO₂-uitstoot moet naar nul. We werken naar een klimaatneutraal Helmond maar, gezien de klimaatverandering die al optreedt, is dat niet genoeg. We moeten tegelijkertijd onze omgeving beter afstemmen op hitte, droogte en wateroverlast. Onze omgeving aanpassen aan het klimaat zodat extreem weer minder schade en gezondheidsproblemen veroorzaakt. Denk aan het zorgen voor meer groen en minder verharding in de stad. Eén grote boom geeft bijvoorbeeld net zoveel koelte als 10 airco's. Niet voor niets zijn de Warande, Groot-Goor en de Bundertjes de koelste plekken in Helmond. Planten en bomen houden water vast; dat is belangrijk voor droge periodes. Meer groen in de stad helpt om beter weerbaar te zijn tegen extreem weer. Bovendien draagt het bij aan een prettige woonomgeving.

In 2050 klimaatbestendig zijn; dat is de opdracht die het Rijk aan alle gemeenten heeft gegeven. In dit uitvoeringsplan beschrijven we hoe we in Helmond de eerste stappen zetten op weg daar naartoe. Elke vijf jaar wordt het plan geactualiseerd. De wereld om ons heen staat immers niet stil en het is belangrijk dat we ons steeds aanpassen aan de omstandigheden. Op weg naar een klimaatbestendig Helmond in 2050 is het doel! We gaan de komende jaren intensief werken aan een groene en gezonde stad die weerbaar is tegen extreem weer.

Erik de Vries,
Wethouder stedelijk beheer, natuur en klimaat

Samenvatting

Het klimaat verandert. Het wordt natter, droger en heter. Deze veranderingen brengen risico's met zich mee voor onze leefomgeving, onze gezondheid en de economie. Om een prettige en leefbare omgeving te behouden moeten we ons aanpassen aan het veranderende klimaat. Hiervoor heeft het Rijk de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie vastgesteld. Doelstelling hiervan is om Nederland in 2050 klimaatadaptief en waterrobuust ingericht te hebben. Als gemeente zijn we wettelijk verplicht om te voldoen aan deze landelijke doelstelling. Daarom heeft de Gemeente Helmond eveneens de volgende ambitie geformuleerd:

Helmond klimaatbestendig in 2050

Om in 2050 aan de opdracht van de Rijksoverheid te voldoen werken we met een uitvoeringsagenda, die elke 5 jaar een herijking kent. Hiermee leggen we verantwoordelijkheid af hoe we ervoor staan, en wat we gaan doen om ons doel een klimaatbestendige stad in 2050 te behalen.

Totstandkoming uitvoeringsagenda

Voor de uitvoeringsagenda moest eerst inzicht verkregen worden in de effecten van klimaatverandering voor Helmond. Deze effecten zijn in beeld gebracht door middel van een klimaatstresstest.

Klimaatadaptatie kun je niet alleen en vraagt samenwerking met verschillende stakeholders. Zo heeft Helmond na het uitvoeren van de stresstesten de klimaatdialogen gevoerd met inwoners, bedrijven en de gezondheidssector. Ook is een klimaatdialoog gevoerd met de interne organisatie en de gemeenteraad. Op basis van de uitkomsten van zowel de stresstesten als de dialogen is de uitvoeringsagenda geformuleerd. Deze is voor 5 jaar vastgesteld. Zodat we in kleine stappen maatregelen voor klimaatadaptatie kunnen realiseren en zo langzaam kunnen toewerken naar een klimaatbestendig Helmond in 2050.

Hoe gaan we het doen?

Om onze ambitie, een klimaatbestendig Helmond in 2050, te halen werken we toekomstgericht op basis van de huidige inzichten en voorspellingen over het veranderende klimaat. Onze strategie is gebaseerd op de inzichten van nu. Klimaatverandering is echter een mondiaal probleem waarbij steeds nieuwe wetenschappelijke inzichten ontstaan. Ook zijn we afhankelijk van het behalen van de doelen inzake de energietransitie. Daarom bekijken we elke vijf jaar, als we de uitvoeringsagenda actualiseren, of onze strategie nog up-to-date is.

Voor de komende vijf jaar zetten we in op:

1. Creëren bewustzijn en draagvlak
2. We ontwerpen klimaatadaptief
3. We maken werk met werk'.

Deze doelstellingen combineren we met zes pijlers:

1. Bestaande knelpunten oplossen
2. Integraal werken
3. Goede voorbeeld geven
4. Monitoring
5. Samenwerking
6. Communicatie

We focussen ons op onze inwoners en maken we hen bewust van het belang om Helmond klimaatbestendig in te richten. We betrekken ze bij de verandering die nodig is en helpen ze de eerste stappen te zetten. We kunnen dit als gemeente niet alleen. Het verhogen van het urgentiebesef vergt een lange adem.

Klimaatbestendig ontwerpen en inrichten wordt de norm binnen de gemeentelijke organisatie. We werken samen en geven het goede voorbeeld. Bij nieuwe projecten en bij groot en klein onderhoud is klimaatbestendigheid het uitgangspunt. Daarnaast is er aandacht om bestaande knelpunten op te lossen. Is dit technisch of financieel niet mogelijk, dan zetten we in op voorlichting. Zo verbetert de ruimtelijke kwaliteit, leggen we de verbinding met de 'Aanpak gezondheid' en past de impuls van de woningopgave voor de komende jaren, binnen de doelstelling.

Het aanpassen aan een veranderend klimaat is een geleidelijk proces waarbij we elke ingreep in de openbare ruimte moeten gebruiken om de klimaatbestendigheid te verhogen. In de bebouwde omgeving wordt vrijwel continu gewerkt in de openbare ruimte. Het is dus belangrijk om het onderwerp klimaatbestendigheid in alle projecten binnen de gemeente mee te nemen. Kortom, werk met werk maken. Zo doen we ervaring op met oplossingsrichtingen die voorhanden zijn.

Dit leidt ertoe dat over vijf jaar de inwoners en de interne organisatie weten waar de problemen zitten, wat klimaatbestendig zijn in Helmond inhoudt én hebben we ervaring opgedaan met klimaatbestending inrichten.

Acties en maatregelen

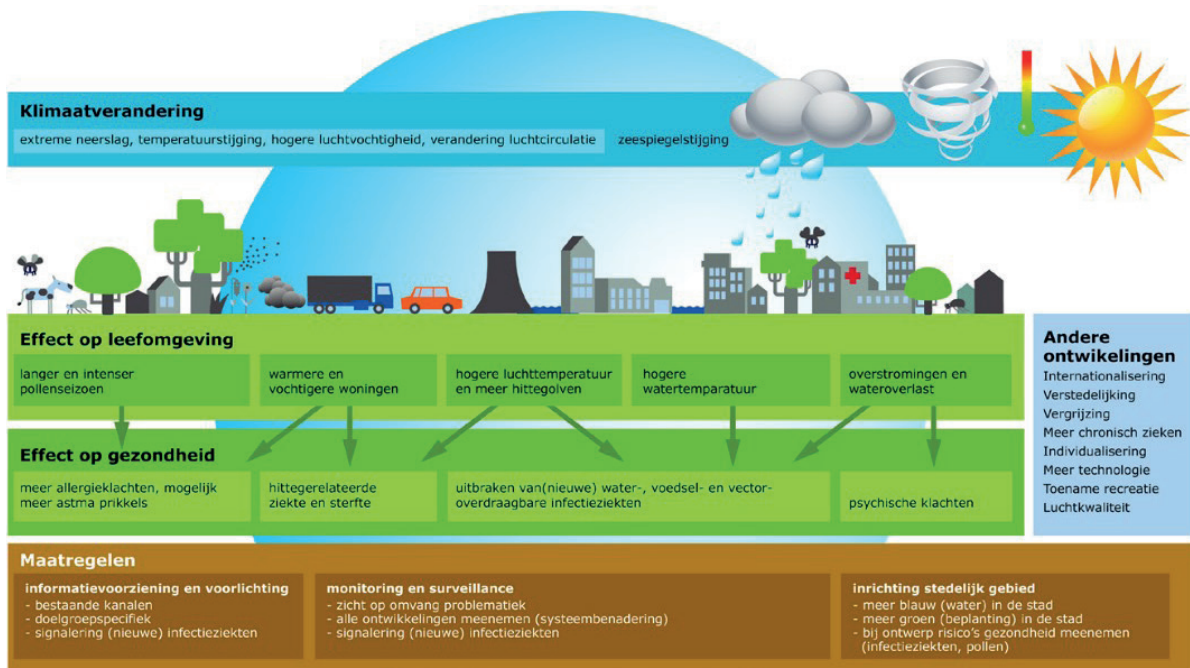
De komende vijf jaar organiseren we acties en nemen we maatregelen om de buitenruimte klimaatadaptiever te maken. Veel acties zijn gericht om bewoners te enthousiasmeren en te ontzorgen. Vaak willen mensen wel, maar weten niet goed hoe. Het opzetten van Operatie Steenbreek in de wijken gaat één van de meest zichtbare acties worden in de stad.

1. Inleiding

Het klimaat verandert. We zetten in op het terugdringen van de CO₂-uitstoot naar nul (klimaatmitigatie). Desondanks gaat de temperatuur omhoog, het wordt droger en tegelijkertijd wordt de neerslag extremer. De kans op wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen brengen risico's met zich mee voor onze leefomgeving, onze gezondheid en de economie. Om een prettige en leefbare omgeving te behouden moeten we ons aanpassen aan het veranderende klimaat. Dit noemen we klimaatadaptatie: het weerbaarder maken van onze omgeving tegen de effecten van extremer weer zoals wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen.

Volgens onderzoek (The Lancet rapport, 2018) is klimaatverandering het grootste gevaar voor de volksgezondheid: "Snelle klimaatverandering heeft ernstige gevolgen voor elk aspect van het menselijk leven, waardoor kwetsbare bevolkingsgroepen worden blootgesteld aan extreme weersomstandigheden en besmettelijke ziekten. De beschikbaarheid van veilig drinkwater en schone lucht komt in gevaar."

De gevolgen van klimaatverandering brengen hoge kosten met zich mee. Zo leiden tot lange periodes van droogte met als gevolg schade aan natuur. Extreme regenbuien en stormen geven schade aan gebouwen. Ook zorgkosten nemen toe door gezondheidsproblemen veroorzaakt door hittestress. Verder zal klimaatverandering leiden tot veranderingen in de soorten planten en dieren die in onze omgeving leven (biodiversiteit). Exoten nemen hun intrek in het steeds warmer wordende klimaat van Nederland en inheemse soorten verdwijnen. Ook zijn seizoensgebonden ziektes steeds vaker het hele jaar door aanwezig. Denk aan de ziekte van Lyme. Doordat de teek die deze ziekte overdraagt de milde winters overleeft, is er nu het hele jaar kans op de ziekte van Lyme. Eerder kwam dit alleen in de zomer voor.

Figuur 1.1 Effecten van klimaatverandering op gezondheid (bron Atlas Leefomgeving)

1.1 Definities: klimaatadaptatie en klimaatmitigatie

Klimaatadaptatie is anders dan klimaatmitigatie. Klimaatadaptatie betekent dat we ons aanpassen aan het veranderende klimaat waarbij we vaker te maken hebben met extreem weer. Hierbij wordt vooral gekeken naar het herinrichten van het stedelijk en landelijk gebied zodat het zo min mogelijk schade ondervindt van extreem weer, zoals hevige regenval of lange periodes van droogte. Een omgeving die klimaatbestendig is ingericht, is in staat om de gevolgen van extreem weer op te vangen. En een waterrobuuste omgeving kan goed tegen water. Bij klimaatmitigatie gaat het om maatregelen zoals het plaatsen van zonnepanelen, aardgasvrije wijken en het produceren van duurzame energie om daarmee de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Ook minder of geen vlees en zuivel eten, draagt bij aan klimaatmitigatie. Een belangrijk uitgangspunt naast de transitie naar fossielvrije energie, is circulaire economie. Hiermee verduurzamen we de gehele keten van grondstoffen tot producten en weer terug naar grondstof zonder verlies van grondstof en het terugdringen van de benodigde energie.

1.2 Klimaatscenario's in Nederland

Het KNMI doet lange termijn onderzoek naar klimaatverandering en heeft op basis van wetenschappelijke gegevens vier klimaatscenario's beschreven. De vier scenario's verschillen van matige verandering in temperatuur en luchtstroompatronen tot grote verandering van temperatuur en luchtstroompatronen. Op basis hiervan kunnen we uitspraken doen over de klimaatontwikkeling in de periode tot 2050.

Het wordt natter

In Nederland zal vaker sprake zijn van extreme buien. Het KNMI heeft berekend dat de jaargemiddelde hoeveelheid neerslag zal toenemen met ongeveer 2,5-5,5% in 2050. Verder is er in de toekomst een grotere kans op zwaardere hagel- en onweersbuien. Per graad opwarming neemt het aantal blikseminslagen bij onweer met ongeveer 10-15% toe.

Het wordt droger

Het KNMI berekent niet alleen het aantal natte dagen maar ook droge. Over het algemeen wordt het in de winter natter, maar in de zomer neemt het aantal natte dagen (>0,1mm) af met 5,5-10%. Verder neemt hoeveelheid gemiddelde neerslag in de zomer met 8-13% af in 2050. Hierdoor zijn de zomers nog droger.

Het wordt heter

Het KNMI heeft berekend dat in 2050 de jaargemiddelde temperatuur met 1-2,3°C stijgt. Ook neemt het aantal zomerse dagen, dagen met een maximumtemperatuur van 25°C of meer, toe. Momenteel zijn dat ongeveer 21 dagen per jaar. De trend laat zien dat dit stijgt naar 35 dagen per jaar. Het aantal tropische nachten stijgt ook. Dat zijn nachten waarin de temperatuur niet onder de 20°C daalt. In het stedelijk gebied zal het aantal zomerse dagen hoger zijn dan in het landelijk gebied.

De zeespiegel stijgt

De zeespiegel bij de Noordzeekust, stijgt in het gematigde scenario met 15-30 cm. In het warme scenario is de stijging in 2050 20-40 cm. In het laatste geval doet zich een gemiddelde jaarstijging van 3,5-7,5mm/jaar voor. Echter, de zeespiegelstijging is sterk afhankelijk van opwarming over de gehele planeet en minder afhankelijk van lokale fluctuaties in temperatuur (Tank, Beersma, Bessembinder, van den Hurk, & Lenderink, 2015).

1.3 De Rijksopgave

In 2014 is de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie vastgesteld. Doelstelling: gemeenten en andere overheden moeten in Nederland in 2050 klimaatadaptief en waterrobuust zijn ingericht. In dezelfde Deltabeslissing is aangegeven dat in 2020 klimaatadaptatie in beleid en handelen verankerd moet zijn bij alle overheden (Rijksoverheid, 2020).

Om verantwoordelijke overheden houvast te geven bij de invulling van klimaatadaptatie is op Prinsjesdag 2017 het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie gelanceerd. Het Deltaplan kent zeven ambities, tussendoelen en een planning om te komen tot een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting.

De ambities zijn:

1. Kwetsbaarheid in beeld - afronding in 2019
2. Risicodialoog voeren en strategie opstellen - afronding in 2020
3. Uitvoeringsagenda opstellen – in 2020, vaststelling eerste kwartaal 2021
4. Meekoppelkansen benutten
5. Stimuleren en faciliteren
6. Reguleren en borgen
7. Handelen bij calamiteiten

1.4 Het proces en de werkwijze van de Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie

Om in 2050 aan de opdracht van de Rijksoverheid te voldoen werken we met een Uitvoeringsagenda. Voorafgaand aan het opstellen van de uitvoeringsagenda is de klimaatstresstest uitgevoerd. Met een klimaatstresstest worden de potentiële kwetsbaarheden voor de klimaatthema's wateroverlast, hitte, droogte en overstroming binnen Helmond geïdentificeerd en wordt gekeken naar de impact op diverse sectoren. Elke zes jaar worden er stresstesten uitgevoerd om te kijken hoe we er voor staan. Met de uitkomsten van de stresstest van 2019 zijn in 2020 klimaatdialogen gevoerd. Met de stakeholders bewoners, bedrijven en gezondheidspartners zijn gesprekken gevoerd over wat we belangrijk vinden en met welke ideeën we de stad weerbaar maken tegen de extreme weersomstandigheden die er aankomen. Daarna is deze uitvoeringsagenda opgesteld. Na elke stresstest wordt de uitvoeringsagenda aangepast. De volgende stresstest is de monitoring van de huidige uitvoeringsagenda en samen met de input van nieuwe dialogen de bijsturing van de volgende uitvoeringsagenda. Met de uitvoeringsagenda leggen we verantwoordelijkheid af hoe we ervoor staan, en wat we gaan doen om ons doel een klimaatbestendige stad in 2050 te behalen.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staat beschreven hoe we ervoor staan en wat de te verwachte effecten zijn voor Helmond. In Hoofdstuk 3 lees je wat de ambitie is. En hoe de drie doelstellingen 'Creëren bewustzijn en draagvlak', 'We ontwerpen klimaatadaptief' en 'We maken werk met werk' ons hierbij helpen. In Hoofdstuk 4 onderbouwen we aan de hand van de pijlers integraal werken, het goede voorbeeld geven, monitoring, samenwerking en de communicatiestrategie de strategie.

In Hoofdstuk 5 beschrijven we wat de komende 5 jaar gaan doen om bij te dragen aan de ambitie om in 2050 klimaatbestendig te zijn. In hoofdstuk 6 komt naar voren hoe dit alles betaald gaat worden.

2. Verwachte effecten in Helmond

2.1 Klimaatstresstest

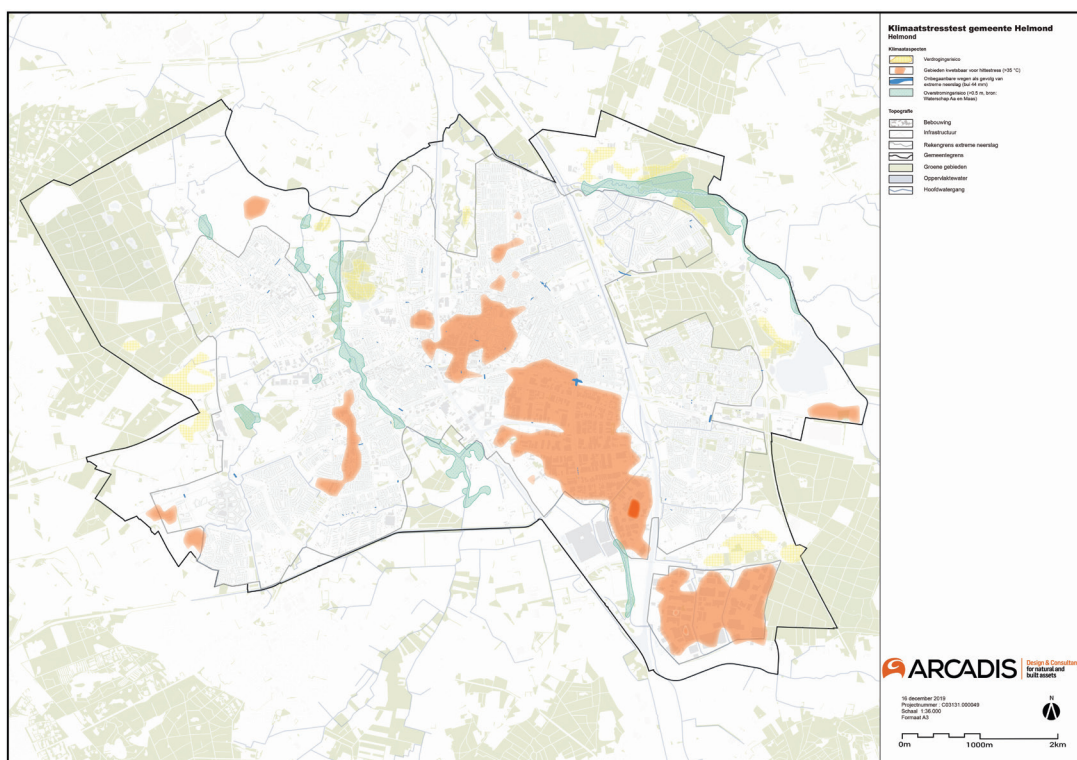
Voor het opstellen van deze uitvoeringsagenda is het belangrijk te weten welke effecten van klimaatverandering in Helmond tot overlast kunnen leiden. Die effecten hebben we in 2019 in beeld gebracht via een klimaatstresstest. Met een klimaatstresstest worden de potentiële kwetsbaarheden voor wateroverlast, hitte, droogte en overstroming binnen een gebied geïdentificeerd en wordt gekeken naar de impact op diverse sectoren. Met een klimaatstresstest komen de potentiële kwetsbaarheden voor wateroverlast, hitte, droogte en overstroming binnen een gebied in beeld en wordt gekeken naar de impact op diverse sectoren. Dit wordt gecombineerd met gegevens over de gevoeligheid van objecten en functies. (Kennisportaal Ruimtelijke Adaptatie, 2020).

De klimaatstresstest is een nulmeting, gebaseerd op informatie en kennis die op dat moment aanwezig is. Het is een momentopname. Het beeld van de stresstest kan veranderen door nieuwe inzichten en toekomstige ontwikkelingen in zowel de openbare ruimte als op privaat terrein. Het is daarmee een dynamisch document dat elke zes jaar moet worden herzien.

Een samenvatting van de uitkomsten van deze stresstest beschrijven we in dit hoofdstuk. De complete rapportage is gepubliceerd op de gemeentelijke website en op het gemeentelijke duurzaamheidsplatform 'Alle lichten op groen'.

2.2 Uitkomsten Klimaatstresstest

De belangrijkste uitkomsten van de stresstest zijn hieronder samengevat per klimaatthema; wateroverlast, hitte, droogte en overstroming.

Figuur 2.1: Overzichtskartaal Helmond

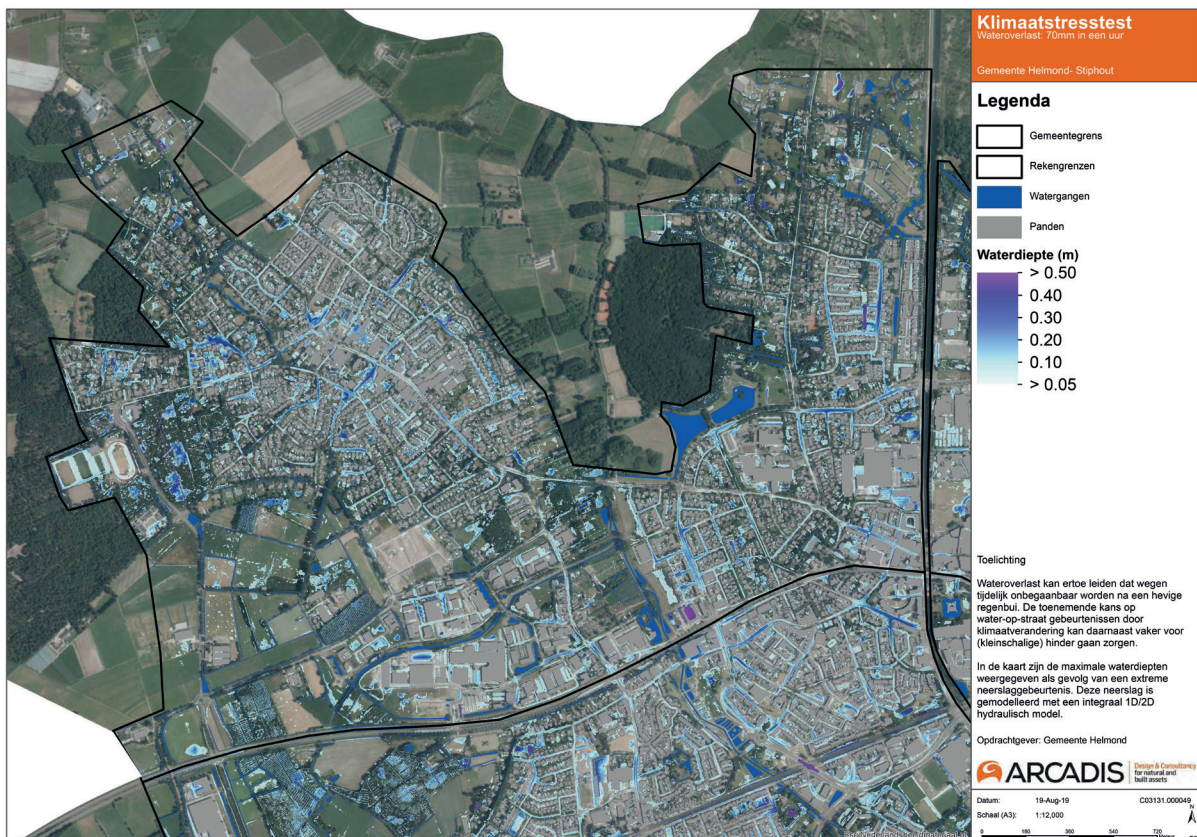
2.2.1 Wateroverlast

De kaarten voor wateroverlast in Helmond laten zien dat de hoofdwegenstructuur op verschillende plekken onberijdbaar wordt bij een bui van 70 mm per uur. De verkeerstunnels raken geblokkeerd en het risico op wateroverlast en/of schade bij aanliggende bebouwing of voorzieningen loopt op.

In 2020 is er in Helmond twee keer een bui van 150 mm in twee uur gevallen.

Concrete effecten:

- Intensiteit van buien neemt tot 2050 met 12-25% toe;
- De jaarlijkse neerslag neemt in klimaatscenario WH2050 met circa 6% toe;
- In de wijk Stiphout is in de Schutterslaan, Gerwenseweg, Oxrooi en Bachlaan een verhoogd risico op wateroverlast. Verder is in het centrum de Wethouder Ebbenlaan kwetsbaar en in Dierdonk een deel van de N279. In Rijpelberg zijn de Twijnsterhof, Dennerode en Weg door de Rijpel kwetsbaar;
- In de kern Helmond kunnen circa 32 (delen van) wegen of tunnels onbegaanbaar worden.

Figuur 2.2: Wateroverlast kaart

Samenvatting van de effecten van wateroverlast per sector:

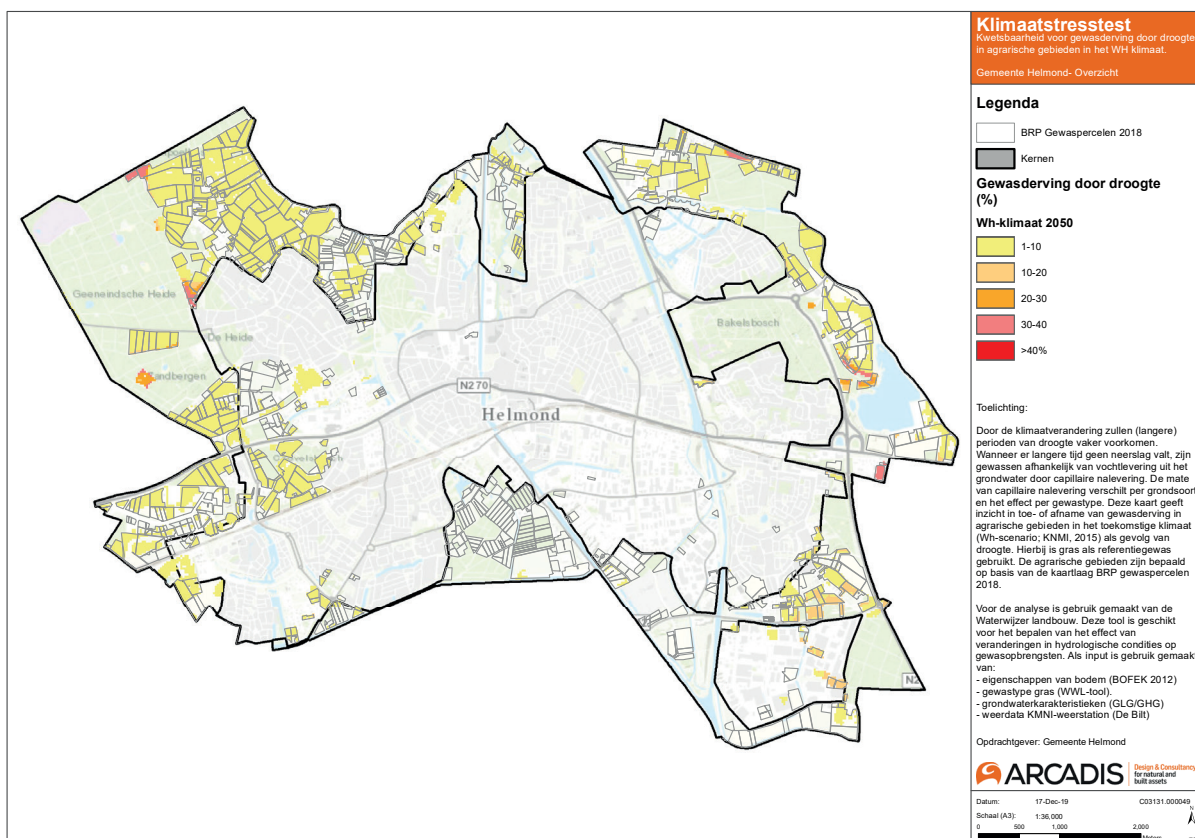
Sector	Kansen	Risico's
Water en Ruimte	Afname van vervuiling van het water door verdunning vanwege toename neerslag.	Toename schade aan gebouwen.
Landbouw, tuinbouw en visserij	Toename beschikbaarheid schoon water.	Schade aan gebouwen, kassen, stallen, en oogsten.
Gezondheid	Afname luchtverontreiniging fijnstof.	Toename blootstelling wateroverdraagbare ziekteverwekkers. Afname bereikbaarheid medische hulpdiensten.
Recreatie & Toerisme		Toename risico's buitenevenementen.
Natuur	Kansen natte natuur.	
Infrastructuur		Waterschade en afname bereikbaarheid. Ongelukken door beperkt zicht en glad wegdek.
Energie	Kansen windenergie.	Toename inslagschade.
IT en Telecom		Uitval ICT door inslagschade. Uitval door waterschade.

2.2.2 Droogte

Een tekort aan neerslag en extreem lage grondwaterstanden leiden tot verdroging van bomen, planten en gewassen. De volgende analysekaart laat zien waar de kans op droogte in Helmond het grootste is en wat kwetsbare gebieden zijn.

In de kaarten is te zien dat er weinig droogteschade berekend wordt voor bos, natuur en landbouwgewassen in Helmond buiten de bebouwde kom. We hebben echter ook openbaar groen in de bebouwde kom. In 2018, 2019 en 2020 zagen we extreme droogte. Jonge bomen hebben extra water gekregen, maar ondanks deze investering zijn er meer bomen uitgevallen. Tevens is er meer uitval bij bestaande bomen en beplanting, ongeacht de leeftijd van die beplanting. Ervaringen uit de praktijk geven dus aan dat beplanting nu al te lijden heeft van de veranderende lentes en zomers.

Figuur 2.3: Droogte kaart

Concrete effecten:

- Zowel in het huidige klimaat als in het voorspelde klimaat in 2050, zijn er landbouwpercelen binnen Helmond die gevoelig zijn voor droogte. De percelen aan de noordzijde van Bedrijventerrein Z.O. Brabant en de percelen ten noorden van Dierdonk zijn het meest gevoelig;
De natuur in gemeente Helmond bestaat voor het overgrote deel uit bos en bloemrijke graslanden.
Droogte heeft effect op deze natuur;
- Het 10-jarig neerslagtekort stijgt van 210-270 mm naar 270-330 mm in 2050, dit brengt zorgen met zich mee voor bestaande groenstructuren en dan met name solitaire bomen (in verharding) of kleine plantvakken.
- Bodemdaling zal met name in de beekdalen van de Goorloop, de Gulden Aa en de Nieuwe Aa optreden.

Samenvatting van de effecten van droogte per sector:

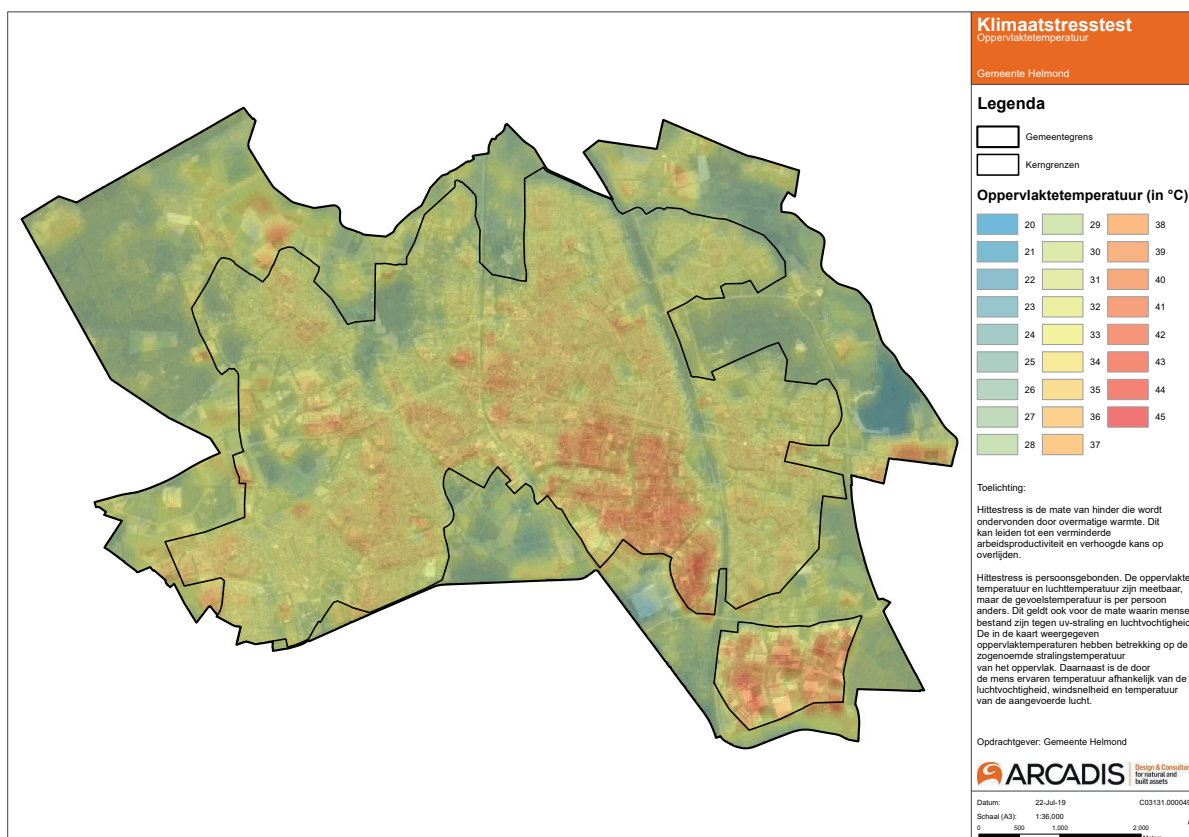
Sector	Kansen	Risico's
Water en Ruimte		Beperking groenonderhoud (door beregeningsverbod).
Landbouw, tuinbouw en visserij		Afname beschikbaarheid zoetwater. Vissterfte (droogval). Waterschaarste en beregeningsverbod.
Gezondheid	Afname verkeersongelukken wegtransport.	Toename luchtoverdraagbare infectieziekten en toename fijnstof.
Recreatie & Toerisme	Nederland gunstiger vakantie­land.	Vervoersbeperking scheepvaart.
Natuur		Toename verdroging. Toename kans op natuurbranden. Verlies soorten en habitats van natte natuur.
Infrastructuur		Beperking scheepvaart. Hinder weg- en spoorverkeer door natuur- en bermbranden.
Energie		Minder koelwater voor elektriciteitscentrales.
IT en Telecom		Slechtere conditie fysieke ICT-infrastructuur door droogte.

2.2.3 Hitte in Helmond

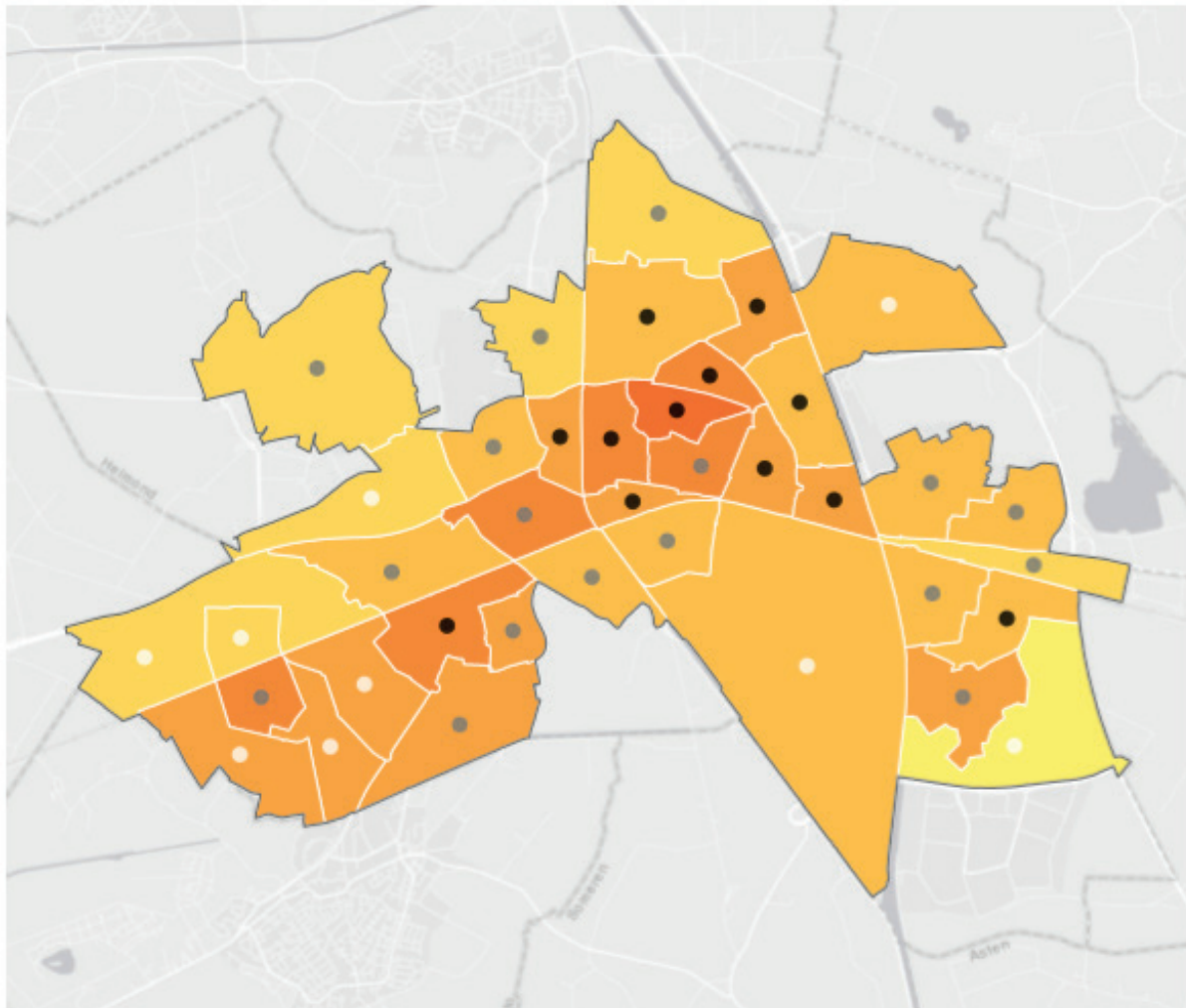

De stijging van de gemiddelde jaartemperaturen in Nederland brengt nauwelijks acute problemen met zich mee. Dergelijke problemen doen zich wél voor bij pieken in de temperatuur, zoals op tropische dagen en tijdens warme nachten. Zo kunnen vooral bij kwetsbare groepen zoals zieken en ouderen gezondheidsproblemen optreden (hittestress) en kunnen infrastructuur en gebouwen schade oplopen door het uitzetten van materialen. Verder kan langdurig aanhoudende hitte leiden tot klachten als vermoeidheid, concentratieproblemen en hoofdpijn. Tevens neemt het risico op uitdroging en oververhitting toe. In het ergste geval kunnen mensen hieraan overlijden.

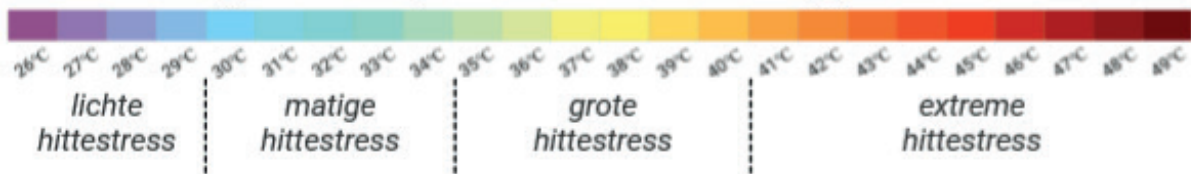
De kwetsbaarheden van de gemeente Helmond voor hitte zijn in de stresstest inzichtelijk gemaakt door het aantal zomerse en tropische dagen, hittestress door warme nachten, oppervlaktetemperatuur en opwarming van oppervlaktewater. Figuur 2.4 laat zien dat de oppervlakte temperatuur in Helmond extreem warm wordt, met temperaturen oplopend tot 45 graden. Dit is vooral op bedrijventerreinen en in het centrum het geval. Groen ingerichte plekken blijven relatief koel in vergelijking met verharde gebieden. Figuur 2.5 laat zien hoe eenzaamheid onder ouderen en hittestress een gezondheidsrisico is.

Figuur 2.4: Oppervlaktetemperatuur

Gemiddelde gevoelstemperatuur hete zomerdag per buurt

Dichtheid ernstig eenzame 75-plussers

Figuur 2.5: Hittestress en eenzame ouderen. Bron GGD

Concrete effecten:

- Van 6-9 tropische (>30° C) dagen nu naar meer dan 18 tropische dagen in 2050. Tellen we de tropische dagen tijdens de hittegolven van 2020 bij elkaar op, dan komen we daar nu al aan;
- Hittestress door warme nachten neemt toe van dagen tot weken per jaar;
- Het oppervlaktewater warmt op, mogelijk met waterkwaliteitsproblemen als gevolg;
- Bedrijventerrein Hoogeind en BZOB in het zuidoosten van de gemeente en enkele gebieden in het centrum (kruising N270 / Zuid Willemsvaart), 't Hout en Helmond-Noord laten hoge oppervlakte temperatuur zien.

Samenvatting van de effecten van hitte per sector:

Sector	Kansen	Risico's
Water en Ruimte	Minder waterkwaliteitsproblemen door afname gebruik strooizout.	Afname zwemwaterkwaliteit. Toename kans op brand.
Landbouw, tuinbouw en visserij	Minder opbrengstderiving door afname vorst.	Hittestress vee. Toename overlevingskans exoten.
Gezondheid	Daling sterftecijfer tijdens winter.	Toename hitte gerelateerde klachten. Stijging aantal allergiedagen.
Recreatie & Toerisme	Minder ijsvorming voor scheepvaart.	Afname winterse activiteiten.
Natuur	Afname gebruik strooizout.	Verschuiving en uitsterving soorten.
Infrastructuur	Afname ijshinder scheepvaart. Minder ongevallen door gladheid en ijzel.	Hinder spoorverkeer door vervorming en spatten rails.
Energie	Kansen zonne-energie.	
IT en Telecom		Uitval en storingen door kabelsmelt en 'brownout'.

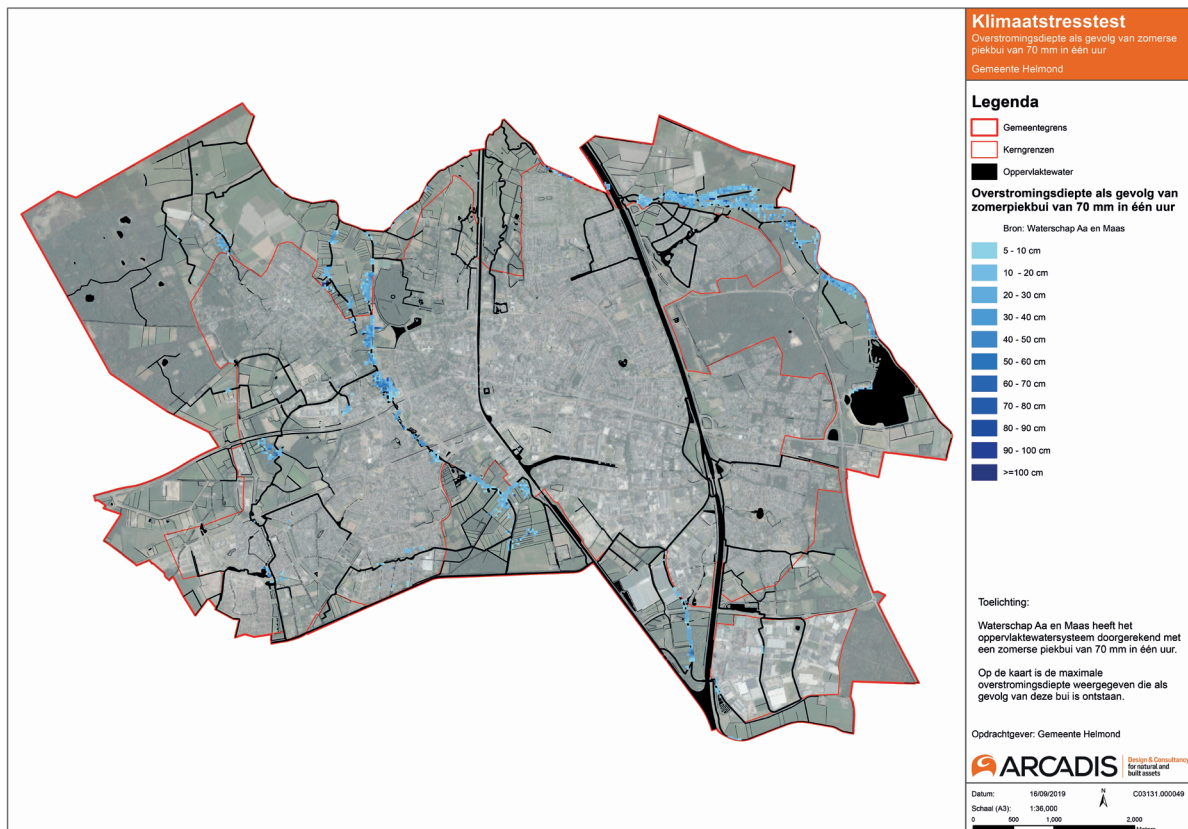

2.2.4 Overstromingen in Helmond

De overstromingsdiepte bepaalt de mate waarin een gebied wordt blootgesteld aan de effecten van een overstroming. Overstroming gaat over het buiten de overs treden van beken en rivieren. Het is één van de factoren die van belang is voor de hoeveelheid schade en slachtoffers bij een overstroming. Ook bij beperkte overstromingsdiepten kan de impact groot zijn. Dit omdat elektriciteit, drinkwater, telecom en internet dan vaak niet meer beschikbaar zijn.

Uit de analysesresultaten van de overstromingsdiepte voor de gemeente Helmond, blijkt dat na een bui van 70 mm in één uur er relatief weinig locaties overstromen en dat ook de waterdiepte beperkt blijft. Langs de Goorloop, de Bakelse Aa en de Nieuwe Aa vinden bij een extreme belasting van het watersysteem lokale overstromingen plaats. Hier zijn al de afgelopen jaren al voorzieningen voor getroffen.

Zoals te zien is in figuur 2.6 heeft Helmond weinig last van overstroming vanuit oppervlaktewater tijdens een extreme bui. De plekken waar overstromingen optreden zijn al ingericht om dit op te vangen.

Figuur2.6: Overstromingen kaart

2.3 Klimaatdialogen

Klimaatadaptatie is niet alleen een zaak van de gemeente. We hebben hier onze strategische partners, instellingen, bedrijven én onze inwoners bij nodig. Zij allen zijn het immers die hinder ondervinden van de negatieve gevolgen, zoals hierboven beschreven. De uitkomsten van de stresstesten waren dan ook een belangrijk startpunt voor het vervolg op de stresstesten: de dialoog met ‘de stad’. In een serie van vijf dialogen met verschillende groepen stakeholders hebben we de risico’s van wateroverlast, droogte en hitte besproken. Hoe worden de risico’s ervaren en zijn ze wel of niet acceptabel? En met welke acties kunnen we de risico’s verkleinen?

In de periode van januari-september 2020 voerden we klimaatdialogen met:

- Inwoners
- Bedrijven
- Betrokkenen op het gebied van gezondheid uit de Peelgemeenten (regionale dialoog)
- Ambtenaren gemeente Helmond
- Gemeenteraad Helmond

2.4 Uitkomsten klimaatdialogen

De uitkomsten van de klimaatdialogen leverden input voor deze uitvoeringsagenda. Hieronder volgen ter illustratie een aantal quotes en woordwolken uit de dialogen.

2.4.1 Interne klimaatdialoog ambtenaren

Uit de interne dialoog (februari 2020) blijkt dat kansen met name gezien worden in het vergroenen van de stad, integraliteit, bewustwording, leefbaarheid, informeren, combineren en betrokkenheid. Men wil wel, maar beleid en kaders ontbreken momenteel waardoor veel kansen worden gemist. Als voorbeeld: de parkeerplek voor het huis 'wint' het van openbaar groen simpelweg omdat er voor parkeren een norm is en voor openbaar groen niet.

De belangrijkste acties die gemeente Helmond volgens de eigen medewerkers in kader van klimaatadaptatie moet nemen:

Figuur 2.7: Wordwolk dialoog medewerkers

2.4.2 Klimaatdialoog bedrijven

Er zijn in samenwerking met Stichting Bedrijventerreinen Helmond (SBH) begin 2020, vier lunchbijeenkomsten gehouden waar per bedrijventerreinen een presentatie is gehouden over de resultaten van de klimaatstresstesten. Daarnaast hebben we in februari 2020 een klimaatdialoog georganiseerd. De lunchbijeenkomsten zijn goed bezocht, voor de klimaatdialoog was minder interesse. Een paar kenmerkende uitspraken van de vijf bijeenkomsten:

Over de invloed van hittestress op de productiviteit en het welzijn van de medewerkers:

“Productiviteit mag nooit voorop staan, het welzijn van mijn mensen vind ik het belangrijkste. Afgelopen zomer heb ik dagelijks de productie om 11 uur stilgelegd. We zijn wel eerder begonnen. Overigens niet veel eerder want de nachtrust lijdt ook onder de hitte.”

Over parkeerplekken versus meer groen:

“Je kunt functies combineren en driedimensionaal denken zoals vergroening van een parkeerterrein. We moeten integraal denken en functies stapelen, zoals combineren van parkeren plus waterberging of groen op het dak.”

2.4.3 Klimaatdialoog inwoners

Tijdens de klimaatdialoog met inwoners, begin maart 2020, zijn veel ideeën opgehaald voor acties in het kader van klimaatadaptatie. Zowel acties die de inwoners zelf kunnen ondernemen als acties vanuit de gemeente.

Op de vraag wat verwacht je van de gemeente, komen de volgende zaken naar voren:

“Kennis verstrekken over de noodzaak van klimaatadaptatie”

“Toegankelijke subsidieregelingen”

“Samen met de buurt ‘groene activiteiten’ organiseren”

“Advisering over de mogelijkheden”

Belangrijkste acties die de gemeente volgens inwoners moet nemen:

Figuur 2.8: Woordwolk inwoners

En acties die inwoners zelf willen ondernemen:

Figuur 2.9: Woordwolk acties die inwoners willen nemen

2.4.4 Regionale klimaatdialoog Gezondheid

Eind augustus vond een regionale klimaatdialoog plaats rond het thema gezondheid. Naast vertegenwoordigers van de Peelgemeenten, waren de GGD, Veiligheidsregio, de LEV Groep en het Waterschap betrokken. De meerwaarde van samenwerking kwam in deze dialoog sterk naar voren. De Brabantse omgeving Scan van de GGD (Website met inspiratie en informatie over de leefomgeving en gezondheidsbeleving in Brabant/ Helmond) geeft (harde) feiten en (zachte) beleving data over de leefomgeving en combineert deze. Samen met de ideeën uit de dialoog met inwoners kunnen we projecten combineren. De GGD ziet kansen om klimaatdoelen te combineren met gezondheidsbeleid. En het idee is geopperd om integraal de gezondheidsparagraaf te schrijven voor de Peelregio.

“Laat bewoners meedenken en meebeslissen. Betrek de jeugd”.

“Klimaatadaptatie is ook een gedragsvraagstuk. Inwoners moeten worden meegenomen in het belang en de urgentie.”

2.4.5 Raadsdialoog

Op 3 september vond de afrondende klimaatdialoog met de gemeenteraad plaats met als doel om richting te geven aan de keuzes die we moeten maken voor het uitvoeringsplan. Er is een grote bereidheid om mee te denken en maatregelen te nemen, maar daarbij geldt wel:

“Vergroenen met gezond verstand”

Over het aanpakken van alleen de knelpunten versus alle werkzaamheden in de openbare ruimte: ·

“Maak een totale inventarisatie waar de problematiek zit met een prioriteitenlijst. Als er bepaalde werkzaamheden worden uitgevoerd waarvan het knelpunt lager op de prioriteitenlijst staat en met weinig meerwerk kan worden opgelost, dan moet dat gelijktijdig worden gedaan.”

“Als het meegenomen kan worden, moet het meegenomen worden. Het zijn ook indirecte effecten op de volksgezondheid en daarmee de indirecte kosten.”

Over het goede voorbeeld dat we als gemeente moeten geven:

“In wijken waar alles is versteend zullen er problemen zijn die aangepakt moeten worden. Het gaat om groen op de juiste plekken.”

“Er kan nooit genoeg worden gedaan. Naarmate er wordt vergroend, gaan de onderhoudskosten omhoog. Dat geld kan ook nodig zijn voor de zorg- of welzijnssector. Het is altijd het verdelen van de schaarse centen die beschikbaar zijn. Dit moet in evenwicht zijn.”

2.5 Cyclus stresstesten en klimaatdialogen

De klimaatstresstesten en de aansluitende dialogen moeten iedere zes jaar worden uitgevoerd. De voorliggende uitvoeringsagenda is opgesteld voor de komende vijf jaar. In 2025 worden nieuwe stresstesten voor Helmond uitgevoerd en worden opnieuw klimaatdialogen gehouden. Daarna wordt ook de uitvoeringsagenda opnieuw opgesteld.

3. Klimaatbestendig Helmond

3.1 Ambitie van Helmond

Gemeente Helmond heeft de volgende ambitie geformuleerd:

Helmond klimaatbestendig in 2050

Vanuit de Strategische Agenda en het programma Duurzame & Gezonde stad zet Helmond sinds 2015 in op de versnellingsagenda Duurzaamheid. Het doel is om in 2035-2045 klimaatneutraal te zijn.

Wat betreft klimaatbestendigheid zijn we als gemeente wettelijk verplicht om te voldoen aan de landelijke doelstelling: klimaatbestendig in 2050. En daar gaan we ons aan houden!

3.2 Focus voor 2021- 2025

De uitkomsten van de stresstesten, de output van de dialogen en het hierboven geformuleerde doel leidt tot onderstaande doelstellingen voor de uitvoeringsagenda tot 2025:

1. Bewustzijn en creëren draagvlak
2. We ontwerpen klimaatadaptief
3. We maken werk met werk

Toelichting:

Ad. 1. De komende vijf jaar focussen we op onze inwoners en maken we hen bewust van het belang om Helmond klimaatbestendig in te richten. We betrekken ze bij de verandering die nodig is en helpen ze de eerste stappen te zetten. We kunnen dit als gemeente niet alleen. Het verhogen van het urgentiebesef vergt een lange adem. Bovendien zijn veel van hen ook medewerker van Helmondse bedrijven of zelf ondernemer. Zo komt eerst thuis en later ook in bedrijven het onderwerp op tafel.

Ad 2. Klimaatbestendig ontwerpen en inrichten wordt de norm binnen de gemeentelijke organisatie. Bij nieuwe projecten en bij groot en klein onderhoud is klimaatbestendigheid het uitgangspunt. Zo verbetert de ruimtelijke kwaliteit, leggen we de verbinding met de 'Aanpak gezondheid' en past de impuls van de woningopgave voor de komende jaren, binnen de doelstelling.

Ad 3. Het aanpassen aan een veranderend klimaat is een geleidelijk proces waarbij we elke ingreep in de openbare ruimte moeten gebruiken om de klimaatbestendigheid te verhogen. In de bebouwde omgeving wordt vrijwel continu gewerkt in de openbare ruimte. Het is dus belangrijk om het onderwerp klimaatbestendigheid in alle projecten binnen de gemeente mee te nemen. Kortom, werk met werk maken. Zo doen we ervaring op met oplossingsrichtingen die voorhanden zijn. Dit vraagt om een naadloze aansluiting van afdelingen én om een breed bewustzijn van het belang van een klimaatadaptief Helmond.

Dit leidt ertoe dat over vijf jaar de inwoners en de interne organisatie weten waar de problemen zitten, wat klimaatbestendig zijn in Helmond inhoudt én hebben we ervaring opgedaan met klimaatbestendig inrichten.

4. Onze strategie

Om ons doel, een klimaatbestendig Helmond in 2050, te halen werken we toekomstgericht op basis van de huidige inzichten en voorspellingen over het veranderende klimaat. Onze strategie is gebaseerd op de inzichten van nu. Klimaatverandering is echter een mondiaal probleem waarbij steeds nieuwe wetenschappelijke inzichten ontstaan. Ook zijn we afhankelijk van het behalen van de doelen inzake Energietransitie. Daarom bekijken we elke vijf jaar, als we de uitvoeringsagenda actualiseren, of onze strategie nog up-to-date is.

In het vorige hoofdstuk beschreven we drie doelstellingen: 'Creëren bewustzijn en draagvlak', 'We ontwerpen klimaatadaptief' en 'We maken werk met werk'. Dit combineren we met zes verschillende pijlers:

1. Bestaande knelpunten oplossen
2. Integraal werken
3. Goede voorbeeld geven
4. Monitoring
5. Samenwerking
6. Communicatie

4.1 Bestaande Knelpunten

Met deze pijler zetten we in op het creëren van bewustzijn en draagvlak. Samen met ambassadeurs maken we bewoners, bedrijven en andere stakeholders bewust wat een klimaatbestendig Helmond inhoudt.

Om bestaande knelpunten te kunnen oplossen hebben we draagvlak nodig. Hittestress, wateroverlast maar ook droogte is in de bebouwde omgeving alleen op te lossen in samenwerking met bewoners, bedrijven en andere stakeholders.

4.1.1 We beperken waterschade

Het Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023 (GRP) is de basis voor het beperken of voorkomen van de gevolgen van wateroverlast. De gidsprincipes die hierin zijn geformuleerd zijn ook van toepassing op dit uitvoeringsplan.

Het GRP maakt onderscheid tussen hinder, overlast en waterschade. In het geval van hinder worden maatregelen getroffen waarmee we proberen de gevolgen van het optreden van water op straat verder te beperken. Omdat het vanuit technisch en economisch oogpunt niet haalbaar is om het ondergrondse rioolsysteem te (blijven) verzwaren om het risico op water op straat te beperken, doen we ook een beroep op het acceptatievermogen van inwoners. Ze zullen moeten accepteren dat er wat vaker en langer water op straat staat.

In geval van overlast worden, in het kader van 'Werk met werk maken', structurele verbetermaatregelen getroffen in combinatie met reconstructiewerkzaamheden of klein en groot onderhoud in de openbare ruimte.

Waterschade willen we niet, maar valt nooit helemaal uit te sluiten. Wanneer er sprake is van waterschade wordt er een onderzoek ingesteld naar mogelijke oorzaken. Wanneer er sprake is van een structureel probleem, streven we ernaar om binnen twee jaar (tijdelijke) kostenefficiënte maatregelen te nemen om het risico op waterschade te beperken.

Wateroverlast die ontstaat als gevolg van extreme neerslag waartegen we ons redelijkerwijs en tegen redelijke kosten niet kunnen wapenen beschouwen we als overmacht. We zien het als onze taak om bewoners hierover te informeren en adviseren.

Belangrijk is om te werken aan de ‘sponswerking’ van de stad: meer open grond realiseren en meer groen en bomen planten zodat het water gemakkelijker in de bodem kan zakken. Ook het lokaal bufferen van water om in tijden van hevige regenval het water tijdelijk te kunnen opslaan, kan een oplossing zijn. In een periode van droogte kan dit water gebruikt worden voor de groenvoorzieningen.

Ook (private) grondeigenaren spelen een rol. Ontharding, in de bodem laten zakken en (tijdelijke) berging (bijv. door regentonnen en groene daken) zijn hierbij de leidende maatregelen. Het draagt bij aan bewustwording en de genoemde ‘sponswerking’ en daarmee aan een robuust water- en rioleringsstelsel in onze gemeente.

4.1.2 We gaan de strijd aan tegen hittestress

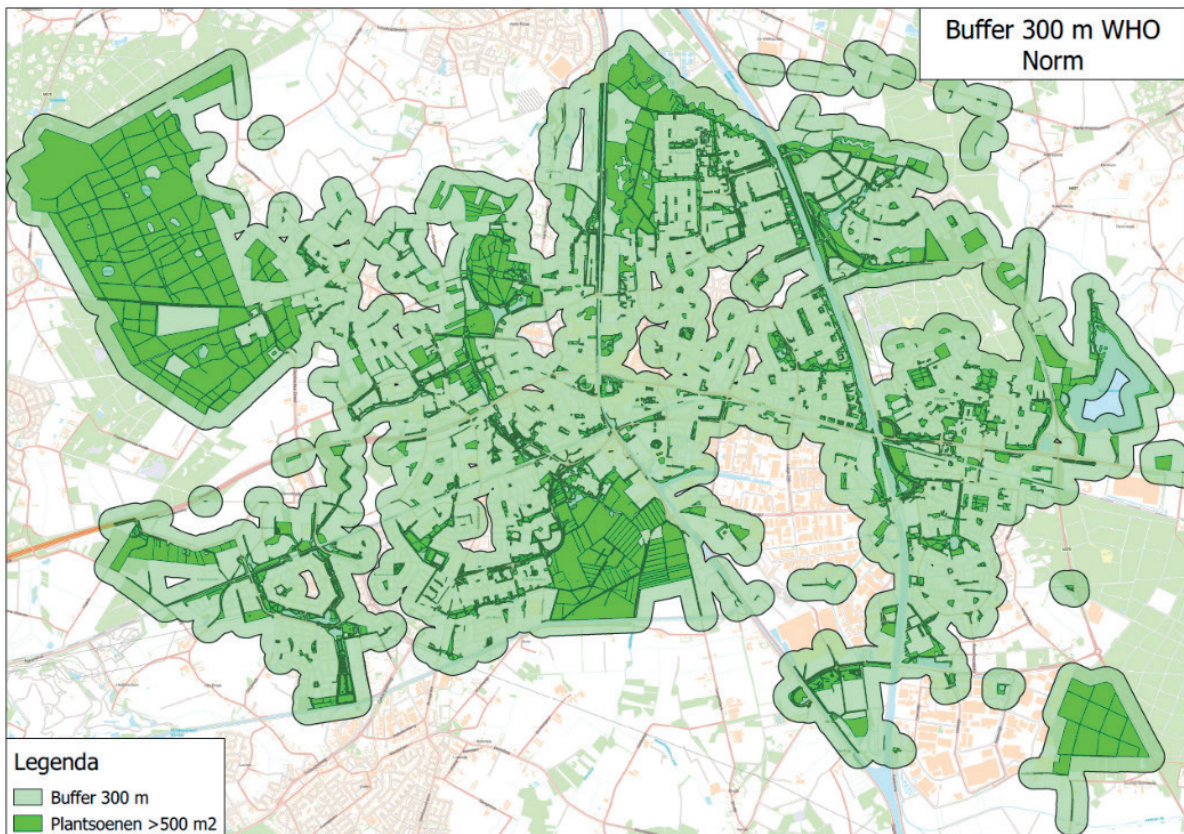
In zowel het centrum als op de bedrijventerreinen zien we het in toenemende mate heet worden. Ook de temperatuur in de nacht blijft vaker en langer hoog. Dit heeft een directe invloed op de gezondheid van onze bewoners, vooral bij kwetsbare groepen. Deze ‘hittestress’ heeft ook economische effecten doordat mensen bepaalde plekken op hete dagen gaan vermijden of doordat een slechte nachtrust ook overdag doorwerkt. Denk bijvoorbeeld aan een afnemende concentratie en daarmee arbeidsproductiviteit.

Bovenal is het belangrijk om te beschermen wat je hebt doormiddel van de Bomenkaart en het bestemmingsplan, straks de Omgevingsvisie / -plannen. En de uitvoering van de Beleidsregel kwaliteitsimpuls Landschap. Zuinig omgaan met de bomen en het groen wat er momenteel al is en de omstandigheden creëren dat deze verder kunnen groeien is het voornaamste uitgangspunt. Naarmate bomen ouder worden, dragen ze beter bij aan de afname van de temperatuur in de stad. Ook het kritisch kijken naar je arsenaal groen en dit omvormen tot groen wat meer bijdraagt aan biodiversiteit is een waardevolle verandering. We verminderen hittestress door voldoende koele plekken aan te bieden en andere materialen te gebruiken. In onze ontwerpprocessen houden we er rekening mee dat 40% van de belangrijke loop-/ fietsroutes van schaduw voorzien zijn. Schaduw verlaagt de gevoelstemperatuur met maar liefst 12 tot 22 graden.

Om hittestress te verminderen stimuleren we het vergroenen van terreinen. Elke vierkante meter beplanting en bomen verlaagt de omgevingstemperatuur. De koelere lucht uit een park verspreidt zich naar omliggende straten en pleinen. In de eerste honderd meter buiten de parkrand is het verkoelende effect het grootst. Daarom zijn meerdere kleine parken effectiever dan één groot park, aldus onderzoekers van de Hogeschool van Amsterdam. Dat sluit aan bij de norm van de Wereldgezondheidsorganisatie WHO, die stelt dat iedere stedeling op maximaal 300 meter van minstens 0,5 ha groen zou moeten wonen. Figuur 4.1 laat zien dat een groot gedeelte van de stad aan deze norm voldoet.

Echter is op de hittestresskaart te zien dat het probleem groot is. Er dient ingezet te worden op het nog robuuster maken van de locaties. Zodat hittestress afneemt.

Bewoners en bedrijven dienen zich bewust te zijn dat ze bijdragen met vergroening aan de leefbaarheid van de stad. Het ‘Wat maakt het uit dat mijn tuin versteent is’, dient omgebogen te worden naar ‘Ik draag bij aan een fijnere leefomgeving voor mezelf en mijn stadsgenoten.’

Figuur 4.1: Buffer van 300m rondom beplanting van 500m²

4.2 We werken integraal

Bij de ingrepen die we in verband met klimaatadaptatie in de openbare ruimte doen, kiezen we altijd voor een integrale aanpak. Daarin kijken we niet alleen naar klimaatadaptatie: het toevoegen van groen, het afkoppelen van hemelwater en het vergroten van de biodiversiteit, maar ook naar veiligheid, gezondheid en de energietransitie.

Andersom houden we bij andere ingrepen in de openbare ruimte altijd onze klimaatopgave in het achterhoofd. Integraal werken in de uitvoering betekent dus het nadrukkelijk aan elkaar koppelen van verschillende opgaven.

We streven ernaar de volgende uitgangspunten te hanteren, bij renovatie, in- en uitbreiding van de stad:

- Er komt 20% minder verharding terug na renovatie.
- Een schaduwrijke plek moet binnen 250-300 meter toegankelijk zijn.
- Belangrijke verkeersroutes voor langzaam verkeer moeten voorzien worden van 40% schaduw om 12:00 uur 's-middags.
- Klimaatadaptief ontwerpen en ontwikkelen.
- Een bui van 60 mm lokaal in de bodem te kunnen zakken in de bestaande stad.
- Bij uitbreidingen van de stad, zowel op openbaar terrein als priveterrein, dient de ruimte zo ingericht te worden dan een bui van 90 mm geen schade kan aanrichten.

Hierbij dienen de kosten wel altijd in verhouding te staan tot de (maatschappelijke) baten. Een aantal van deze uitgangspunten komen uit de studie "Een koele kijk op de inrichting van de buitenruimte. De hittebestendige stad" van Hogeschool Amsterdam, dr. ir. Jeroen Kluck e.a. uit mei 2020.

4.3 We geven het goede voorbeeld

Klimaatadaptatie biedt kansen voor een betere woon-, werk- en leefomgeving. De fysieke ingrepen die we in de openbare ruimte doen, grijpen we aan om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren. Een voorbeeld is het vergroenen van straten. Dat is goed voor de klimaatadaptatie, maar is ook gunstig voor de leefbaarheid. En dat helpt weer bij het bevorderen van een gezonde leefstijl. Ook zuinig zijn op de bestaande bomen en plantsoenen hoort hierbij. Deze versterken we door het aanbrengen van meer biodiversiteit.

Om water in de bodem te laten infiltreren wordt in bouwplannen meer ruimte gecreëerd voor groen en water. We streven ernaar dat per woning 75 m² groen wordt aangebracht in de openbare ruimte. (Atlas natuurlijk kapitaal, 2020).

Als gemeente geven we het goede voorbeeld. We laten in al onze taken zien wat klimaatverandering betekent. Dit vraagt allereerst een intern verandertraject, waar we ook aanhaken bij lopende trajecten zoals 'Helmond ben ik' met training aan de Helmond Academie. Klimaatadaptatie verankeren we in de nieuwe Omgevingsvisie, en de omgevingsplannen en de grondexploitatie. Door in een aantal projecten ook te werken met NL Greenlabel en volgens de systematiek van Total Cost of Ownership worden kosten inzichtelijk gemaakt hoe de kosten/ baten verhouding is.

4.4 We monitoren onze inspanningen

Elke zes jaar worden er klimaatstresstesten uitgevoerd. Op die manier monitoren we of we op de goede weg zitten en kunnen we eventueel bijsturen. Effecten van de woningbouwopgave en vraagstukken rondom verkeer worden hierbij inzichtelijk.

4.5 We werken samen

Het merendeel van het gemeentelijk oppervlak is in eigendom van derden. Dit betekent dat er ook een belangrijke opgave ligt voor grondeigenaren, bewoners en ondernemers. Als gemeente nemen we hierbij een stimulerende en faciliterende rol. Door hen meer bewust te maken van het thema klimaatadaptatie vergroten we de actiebereidheid. Samenwerken en het koppelen van doelstellingen van verschillende partijen is hierin belangrijk. We zetten in op het stimuleren van inwoners door gerichte acties en met bedrijven een pilot op te zetten. We gaan een samenwerking aan met maatschappelijke partners zoals woningcorporaties, scholen en het Natuurplatform Helmond.

4.5.1 Andere overheden

Gemeente Helmond is aangesloten bij verschillende regionale overlegstructuren om kennis te delen en gezamenlijk projecten op te pakken:

- **Platform Klimaatadaptatie Zuid Nederland.** Een samenwerking met de provincies Limburg en Noord-Brabant, waterschappen en een vertegenwoordiging van gemeenten met als ambitie: om kunnen gaan met extreem weer en watertekorten en bijdragen aan een mooie, gezonde en welvarende regio in 2050.
- **Overhedenoverleg Klimaatadaptatie.** In 2017 hebben diverse Brabantse overheden het initiatief genomen om samen met onderwijs, kennisinstellingen en bedrijfsleven een gezamenlijk traject in te gaan om handvatten te geven aan het klimaatadaptiever inrichten van de openbare ruimte. Dit heeft geresulteerd in een Klimaattool. Deze samenwerking is voortgezet met als doel het organiseren van kennisuitwisseling en het ontwikkelen van een monitoringstool om klimaatadaptatie zichtbaar te maken.
- **Doelmatig Waterbeheer Brabantse Peel.** Vanuit het landelijk Bestuursakkoord Water werken gemeenten Deurne, Asten, Someren, Gemert-Bakel, Helmond, Waterschap Aa en Maas en Brabant Water aan verdergaande samenwerking in het waterbeheer. Aanleiding is de nadrukkelijke politieke wens tot kostenvermindering, kwaliteitsverbetering en vermindering van kwetsbaarheid. Sinds 2018 is daar de opgave van klimaatadaptatie bij gekomen vanuit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DRPA). De werkregio is nu ook bezig om hieraan invulling te geven door middel van een regionale uitvoeringsagenda.
- **Klimaatbestendige Bedrijventerreinen.** Met de werkregio's Noord-Oost Brabant (NOB) en Waterportaal werken wij samen aan een onderzoek hoe we bestaande bedrijventerreinen klimaatadaptief kunnen inrichten.
- **GGD.** Samen met de gemeentelijke gezondheidsdienst werken we aan gezondheid in de breedste zin van het woord. Enerzijds gaat het om de afwezigheid van ziekten (klassieke benadering) en anderzijds over de mogelijkheden mee te doen in de maatschappij (positieve gezondheid). Klimaatadaptatie raakt beide benaderingen, we zorgen voor de juiste voorlichting wanneer het gaat om hittestress etc. Daarnaast ook dat mensen in de gelegenheid zijn om zelf initiatieven te nemen in het kader van klimaatadaptatie.

- **LEV.** De LEVgroep is onze welzijnsorganisatie die er samen met ons en andere partijen voor zorgt dat zoveel mogelijk mensen in Helmond de mogelijkheid hebben om mee te doen, vooruit te komen en rond te komen. Het gaat hierbij onder andere om buurt- en wijkinitiatieven. We voeren achter de voordeur gesprekken met diverse wijken en kijken dan waar de grootste knelpunten zitten. Dit kan bijvoorbeeld ook om onderwerpen rondom klimaatadaptatie gaan.
- In de energietransitie werken we zowel met Stedelijke Gebied Eindhoven (SGE) als de Peelgemeentes samen aan de opgave. Inzake de uitwerking van de Regionale Energiestrategie vallen wij onder de subregio Peel. Met hen werken we samen aan de RES en de opgave zoals die gedefinieerd is. Tevens stemmen we zaken af met betrekking tot beleid (bijvoorbeeld zon) en de krapte op het elektranetwerk en hoe hier strategisch mee om te gaan. We zien nu steeds meer dat ook de warmte vraagstukken zich niet aan gemeente grenzen houden en ook hierop werken we met subregio's samen.
- De Regionale energiestrategie is met 21 gemeentes opgesteld. Hierin treed MRE op als projectleider. Ook Provincie Noord- Brabant en het Waterschap zijn aangesloten. Met al deze partners stellen we het bod samen en nemen we besluiten rondom de Regionale Energiestrategie. Deze is onderdeel van het werkprogramma MRE.
- Innovatiehuis de PEEL; initiatieven op het gebied van economie, bedrijvigheid en samenwerking. Ook Brainport zoekt hierbij naar verbinding. Het innovatiehuis wil samen met bedrijven en organisaties in de Peel de innovatieve slagkracht van onze regio vergroten.

4.5.2 Ondernemers en woningbouwverenigingen

Veel inwoners huren een woning van de woningbouwvereniging. Initiatieven over groene erfafscheidingen/ tuinen/ geveltuinen krijgen een impuls als een woningbouwvereniging ondersteunt. Er leeft bij bewoners onbekendheid over de regels die een verhuurder stelt. Het is daarom belangrijk om samen op te trekken zodat we doelgericht contact kunnen leggen. Samen kijken we naar welke wijken het eerst aangepakt moeten worden en welke projecten daarvoor geschikt zijn. Dit is een samenwerking voor de lange termijn en gaat opgestart worden.

4.5.3 Stichting Bedrijventerreinen

De Stichting bedrijventerreinen Helmond is een belangrijke sparing partner om bedrijven duurzame groene keuzes te laten maken. De stichting heeft zijn eigen intrinsieke motivatie om bedrijven te stimuleren om duurzaam te ondernemen. Ze voeren projecten uit om energiebewust en circulair te ondernemen. Daarnaast hebben ze een aantal projecten om slimme en duurzame mobiliteit in te zetten Klimaatbestendig en biodiversiteitsprojecten en om kennis over MVO te delen. Gezamenlijk gaan we een pilot doen om meer te weten te komen over klimaatbestendige bedrijventerreinen.

4.5.4. Ambassadeurs en bewoners

Het opzetten van een ambassadeursnetwerk onder bewoners is een goed initiatief om andere bewoners enthousiast te maken. In paragraaf 4.6.5 wordt deze samenwerking verder uitgelegd.

4.6 Communicatiestrategie

In 2050 moet Helmond klimaatbestendig zijn. Hoe de periode tot 2050 eruit ziet is nu niet te overzien. Want hoe ziet de wereld er over vijf of tien jaar uit? Met welke ontwikkelingen krijgen we te maken? Denk aan technologische vernieuwingen, nieuw beleid of wellicht een grote overstroming? Als het gaat om klimaatverandering hebben we te maken met veel verschillende standpunten. De publieke opinie over dit onderwerp wordt beïnvloed door de publieke discussie over klimaatverandering. Klimaat is een hot item in de media; voor- en tegenstanders struikelen vaak over elkaar. De een luidt de noodklok en zegt dat we veel te weinig doen. Het andere kamp vindt klimaatverandering veel minder belangrijk of denkt 'het zal mijn tijd wel duren'. Niemand lijkt meer naar elkaar te luisteren. We hebben te maken met 'klimaatverarring'. In onze communicatie moeten we hiermee 'dealen'. Zoals we ook moeten dealen met een onzekere, verre toekomst tot 2050. Een communicatieve uitdaging die vraagt om een aantal strategische uitgangspunten voor de communicatie.

4.6.1 We werken flexibel en wendbaar

Vanwege de onzekerheid zetten we kleine stapjes zodat we flexibel zijn en makkelijk kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen. Telkens kijken we naar het effect van onze stappen en op basis daarvan zetten we nieuwe stappen. Deze manier van wendbaar en flexibel werken betekent dat we geen traditioneel communicatieplan uitstippelen voor de komende vijf jaar. We kijken per fase, project, situatie telkens opnieuw hoe de stakeholders erin staan en hoe we ze het beste kunnen bereiken en betrekken. Daarbij vormen de uitgangspunten in deze communicatiestrategie de basis.

4.6.2 We gebruiken een overkoepelend verhaal als basis

De basis van de communicatie wordt gevormd door een kort en krachtig verhaal dat duidelijk maakt waar het om gaat bij klimaatverandering. We geven hierin de urgentie aan en geven aan waar we naartoe bewegen, waarom we dat doen en hoe we dat doen. Dit verhaal gebruiken we in communicatie-uitingen en tijdens bijeenkomsten en presentaties. We kiezen voor duidelijke, begrijpelijke taal die aansluit bij de inwoners van Helmond en die we versterken met aansprekend beeldmateriaal. Géén jargon en moeilijke woorden. In bijlage 2 is een woordenlijst 'Klimaatadaptatie in duidelijke taal' opgenomen als leidraad.

4.6.3 We zetten in op bewustwording en gedragsbeïnvloeding

Klimaatadaptatie vraagt van inwoners, bedrijven en organisaties een gedragsverandering. Het gaat dan bijvoorbeeld om het maken van groenere keuzes in de eigen omgeving. Maar ook gedrag rond energiebesparing en het maken van klimaatneutrale keuzes is een belangrijk onderdeel van de grotere klimaatopgave. Gedragsverandering vergt een heel lange adem. Communicatie ondersteunt daarbij, maar is op zichzelf niet hét middel om gedragsverandering te realiseren. Communicatie draagt wel bij aan de bewustwording van het belang van duurzamer gedrag. En communicatieve acties en interventies kunnen helpen bij het beïnvloeden van dat gedrag.

4.6.4 Proactieve communicatie via het platform 'Alle lichten op groen'

Als basis voor het werken aan bewustwording bouwen we voort op het platform 'Alle lichten op groen' dat sinds 2015 bestaat. Via 'Alle lichten op groen' (o.a. website, facebook, Instagram, nieuwsbrief, community events) laten we goede voorbeelden zien, maken we duidelijk wat mensen zelf kunnen doen én welke hulp ze daarbij kunnen krijgen, zoals subsidies. In de afgelopen jaren lag het accent op de energietransitie, maar inmiddels nemen we ook activiteiten op het gebied vergroening en klimaatadaptatie mee. 'Alle lichten op groen' wordt vanaf 2021 duidelijk gepositioneerd als hét duurzaamheidsplatform van gemeente Helmond.

4.6.5 Groene ambassadeurs als inspirators en motivators

We zetten ambassadeurs in om bewustwording te creëren en mensen in beweging te krijgen. We maken (Helmondse) koplopers op het gebied van duurzaamheid/vergroening mede-eigenaar van de beweging die we in gang willen zetten. Samen bereiken we meer. Als zogenaamde 'early adopters' kunnen zij anderen inspireren en motiveren. Enerzijds via 'Alle lichten op groen', anderzijds door ze te betrekken bij concrete projecten en interventies in de stad. We kunnen daarbij voortbouwen op de community die ontstaan is bij de totstandkoming van de Versnellingsagenda Duurzaamheid. En deze aanvullen vanuit het Platform Natuurorganisaties en actief betrokkenen van de klimaatdialogen. De wethouder die verantwoordelijk is voor klimaatadaptatie zetten we in als boegbeeld.

4.6.6 We zetten in op participatie van inwoners in projecten

Naast communicatie via het platform 'Alle lichten op groen', is het belangrijk inwoners ook op andere manieren te bereiken. Om met ze in gesprek te gaan en ze te betrekken via laagdrempelige, concrete activiteiten, zoals 'operatie steenbreek'. Projecten waarin ook de ambassadeurs een actieve rol vervullen. Bij de participatie van inwoners werken we langs onderstaande lijnen.

Communicatie 'dichtbij' in de wijken

Voor het goed bereiken van inwoners gaan we regelmatig de wijken in om mensen te spreken in hun eigen woonomgeving. We pakken projecten per wijk op. Bij deze wijkgerichte aanpak kijken we ook naar de inzet van groen ambassadeurs uit de eigen wijk.

We zoeken naar mogelijkheden om aan te haken op wijkontwikkelingsplannen. Daarbij liften we mee op communicatiekanalen die worden ingezet in de wijken, zoals nieuwsbrieven, websites of blogs, informatiebijeenkomsten en andere activiteiten waarbij inwoners betrokken worden.

Communicatie afgestemd op de leefstijlen van inwoners

Kern van de communicatieaanpak in deze uitvoeringsagenda, is de Leefstijlvinder van Ons Water (Landelijke samenwerking om Nederlanders bewust maken van het feit dat schoon, veilig en voldoende water niet vanzelfsprekend is). Deze is ontwikkeld door onderzoeksbureau MarketResponse in opdracht van Ons Water. De Leefstijlvinder bestaat uit zes leefstijlen waarin Nederlanders ingedeeld kunnen worden als het gaat om klimaatadaptatie en water. De leefstijlen zijn gebaseerd op uitgebreid kwalitatief en kwantitatief onderzoek. Tot op postcode niveau kunnen we via de Leefstijlvinder zien welke leefstijlen in Helmond voorkomen. Dat helpt ons bij het bepalen van de strategie voor het bereiken, benaderen en betrekken van groepen inwoners. De leefstijlvinder biedt ook een toolbox voor acties, interventies en communicatie-activiteiten afgestemd op de verschillende leefstijlen. Dankzij het gebruik van deze data en tools kunnen we effectiever communiceren.

Op basis van deze klimaatleefstijlen bepalen we welke communicatieve interventies en activiteiten bij welke groep inwoners aanslaan. In sommige wijken is bijvoorbeeld het inzetten van een sociale activiteit op straatniveau waarin klimaatadaptatie een subtiel onderdeel is, effectiever dan een grote campagne waarin we spreken over klimaatverandering. De ene wijk kun je prima via social media bereiken, terwijl andere inwoners liever een brief in de bus ontvangen.

In Helmond zijn twee leefstijlen dominant aanwezig:

De Ver-Van-Mijn-Bed-Show: *“Met klimaatverandering en waterbeheer houd ik me niet bezig.”*

Deze groep houdt zich niet met het klimaat bezig en wil dat graag zo houden. Ze zijn nauwelijks bereid om zelf maatregelen te nemen. Het is dan ook belangrijk om deze groep niet aan te spreken op klimaatverandering, maar juist een heel andere invalshoek te kiezen, bijvoorbeeld het organiseren van een sociale buurtactiviteit.

De Calculerende sceptici: *“Ik ben sceptisch over klimaatverandering, want ik hoor tegenstrijdige berichten.”*

De groep weet best wat af van klimaatverandering, maar is ook erg sceptisch. Ze twijfelen of het wel zin heeft om maatregelen te nemen en willen er vooral niet op achteruit gaan qua kosten of comfort. Deze groep wordt graag overtuigd met feiten en cijfers van betrouwbare bronnen.

In bijlage 3 is overzicht van dominante leefstijl per wijk opgenomen en een uitgebreidere toelichting van deze ‘Helmondse’ klimaatleefstijlen.

5. Uitvoeringsagenda 2021-2025, aan de slag!

Nu we weten hoe we ervoor staan en we onze strategie voor de komende vijf jaar hebben uitgestippeld, moeten we bepalen wat we gaan doen. Onder het motto 'werk met werk maken', beschrijven we eerst bestaande projecten en activiteiten die bijdragen aan het klimaatbestendig maken van Helmond. Daarna volgen nieuwe projecten.

Via iconen is telkens aangegeven voor welke gevolgen van klimaatverandering de activiteit of het project een oplossing biedt:

Wateroverlast

Hittestress

Droogte

Overstroming

5.1 Wat deden we al en waar gaan we mee door?

Klimaatadaptatie is niet nieuw in Helmond. Op verschillende vlakken zijn we al bezig met klimaatadaptatie. In sommige gevallen betreft het maatregelen die primair een ander doel dienen. Bijvoorbeeld het weggeven van bloembollen en mezenkasten aan inwoners voor de bestrijding van de eikenprocessierups. Daarmee verrijken we juist de biodiversiteit. Of het aanleggen van gescheiden rioolstelsels. Indirect dragen deze activiteiten bij aan een klimaatbestendige stad.

5.1.1 Het water- en rioleringsstelsel

Om de stad klimaatbestendiger te maken moet het water- en bodemsysteem robuust en veerkrachtig zijn. Dit betekent dat de waterstructuren in en om de stad zodanig zijn dat het overtollige water geïnfiltreerd, geborgen en afgevoerd kan worden en dat de stad voldoende kan verdampen (en daarmee verkoelen) door vergroening. De keuze voor specifieke maatregelen is afhankelijk van de lokale situatie. Om de klimaatopgave aan te pakken is maatwerk nodig op wijk- en straatniveau. Projecten binnen het water- en rioleringsstelsel worden waar mogelijk uitgebreid naar klimaatadaptatieve projecten waarbij de knelpunten van wateroverlast, droogte en hitte meteen worden meegepakt. Uitgangspunt bij wateroverlast is dat een bui van 60 mm lokaal opgevangen wordt. Daar waar mogelijk plussen we dit op naar een bui van 90 mm. Verder streven we ernaar dat een bui van 90 mm geen schade. Bij elk project wordt een kosten-baten analyse gemaakt om te kijken of en zo ja hoeveel er kan worden opgeplust.

Het water- en rioleringsstelsel levert een belangrijke bijdrage aan klimaatadaptatie. Om dit te realiseren wordt de drietrapsstrategie vanuit het Rijksbeleid toegepast: vasthouden-bergen-afvoeren. Deze strategie is bedoeld om hemelwater zo veel mogelijk in het gebied te houden. De afvoer wordt met deze strategie zoveel mogelijk vertraagd om overlast benedenstrooms te voorkomen en verdroging van het bovenstroomse gebied tegen te gaan.

Om vinger aan de pols te houden en in te kunnen spelen op toekomstige ontwikkelingen houden we de basisrioleringsplannen actueel. We toetsen de riolering aan buien die gemiddeld eenmaal per 1, 2, 5, of 10 jaar voorkomen.

Daar waar reconstructie nodig is of de riolering wordt vervangen ontstaat een kans om te sturen op klimaatadaptatie door op de riolering afvoerend verhard oppervlak af te koppelen.

Klimaatadaptatie is een gezamenlijke opgave voor overheid en particulieren. We koppelen de openbare ruimte af op plaatsen waar we de gemengde riolering vervangen en dit kosteneffectief is. Daarnaast stimuleren we particulieren, door middel van ontzorging, om de regenval die op het dak valt af te koppelen wanneer de weg open gaat.

In nieuwbouw projecten is er vaak nog voldoende ruimte en flexibiliteit om water te bergen en de openbare ruimte waterproof in te richten.

Om iets te doen tegen de verdroging, moeten we ook water vasthouden. Hiervoor leggen we waterdoorlatende verhardingen en wadi's (greppel/sloot voor opvang water) aan.

5.1.2 Integraal beheer kader Openbare Ruimte

Bij de inrichting van de openbare ruimte letten we op kwetsbaarheden op het gebied van wateroverlast, hittestress en droogte. Het riool, bomen, stedelijk en natuurlijk groen leveren een essentiële bijdrage aan een klimaatbestendige stad. Daarbij zijn onderstaande ontwikkelingen uit het Integraal Beheerkader Openbare Ruimte, van belang:

- De ontwikkeling van de ruimtelijke ecologische structuur in Helmond met Park Goorloop, de Bakelse Aa en de ecologische verbindingszone van de Schootense Loop.
- De keuze voor bijvriendelijke beplanting in stedelijk groen. Ieder plantvak heeft tenminste twee bijvriendelijke soorten. Bij aanplant van nieuwe bomen wordt gekozen voor soorten die een andere nectardracht hebben dan de bomen in de omgeving.
- Bomen planten we niet meer in verharding, maar in grote open plantplaatsen.

5.1.3 Wijkontwikkelingsplannen

In de tweede helft van 2020 is er gewerkt aan het opstellen van wijkontwikkelingsplannen voor Helmond Noord en Helmond Oost. De uitkomsten van de stresstesten zijn hierbij gebruikt als onderlegger.

5.1.4 Burgerinitiatieven

Er zijn diverse groene initiatieven vanuit bewoners in Helmond:

Buurttuin Brandevoort/Stadslandbouw Brainport Smart District

Buurttuin Brandevoort is een gezamenlijke moestuin. Door het jaar heen organiseren de vrijwilligers verschillende activiteiten in en om de Buurttuin, zoals open dagen, markten en workshops. Ook wil Buurttuin Brandevoort kinderen van de basisscholen in de wijk de mogelijkheid bieden te leren over planten en moestuinieren volgens biologische principes. Binnen de ontwikkeling van de slimme wijk Brainport Smart District is aandacht voor stadslandbouw.

Stadstuin Helmond en Vrienden van Stadstuin Helmond

De Stadstuin in 2013 gestart in de Katoenstraat en is onlangs verhuisd naar Brouwhuis. Hier worden op een biologische manier groenten geteeld. Bezoekers van de stadstuin kunnen groentes en zaden kopen. Middelbare schoolleerlingen kunnen hier hun maatschappelijke stage lopen. Stichting Vrienden Stadstuin Helmond bevordert het welzijn en gezondheid van mensen door het geven van voorlichting, lezingen, workshops en educatie.

Heel Helmond Bloeit

Op initiatief van het IVN wordt in samenwerking met Natuurplatform Rondje Helmond in de veldbloemen gezet. Dit draagt bij aan de biodiversiteit.

Klimaatplein Tuincentrum

Op initiatief van Tuincentrum Coppelmans komt er in 2021 een Klimaatplein in het tuincentrum. Op dit plein wordt voorlichting gegeven over klimaatverandering en wat bewoners hier aan kunnen doen.

5.1.5 Gemeentelijke regelingen en initiatieven

Groene daken subsidie

Inwoners, bedrijven en organisaties kunnen al sinds 2016 gebruikmaken van een subsidie voor het aanleggen van een groen dak. Groene daken dragen in hoge mate bij aan een klimaatbestendige gemeente. Vooral in de bebouwde omgeving zorgen groene daken voor hittedreductie en het vasthouden van water. Een groendak kan ongeveer 50% van het regenwater opnemen en weer afgeven in de atmosfeer. Ook in de komende jaren kunnen inwoners, bedrijven, woningcorporaties en VvE's gebruik maken van deze subsidie. Binnen de gemeente is nog een groot potentieel aan daken die vergroend kunnen worden.

Tiny Forests

Gemeente Helmond is partnergemeente van het Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid (IVN) voor de aanleg van twee Tiny Forests in Helmond. Een Tiny Forest is een minibosje zo groot als een tennisveld, optimaal ingericht op dieren en planten en met een educatieve functie.

Na de wervingscampagne zijn twee initiatieven geselecteerd:

- Speeltuin Helmond-West: wil samen met IVN Helmond en buurtvereniging Apostelhuis een minibos realiseren op het grasveld tussen Mrg. Nolensstraat, de Goorloop en het spoor.
- OKC de Stroom: wil samen met buurtbewoners een minibos realiseren in de openbare ruimte tussen het IJsselplein en de Rijnlaan.

Samen met kinderen en buurtbewoners is voor beide locaties een ontwerp gemaakt. De aanleg is op beide locaties gestart in het najaar van 2020. In het eerste kwartaal van 2021 organiseren we voor betrokken kinderen een aanplantdag.

Alle lichten op groen

Voor het betrekken van Helmonders bij het thema duurzaamheid is in 2015 het platform 'Alle lichten op groen' gelanceerd met onder meer een website, nieuwsbrief, social media en een pagina in het lokale weekblad De Loop. Via 'Alle lichten op groen' laten we inwoners, bedrijven, verenigingen en scholen zien wat er allemaal in de stad gebeurt als het gaat om duurzaamheid. Zo inspireren we iedereen en laten we zien wat mensen zelf kunnen doen en welke hulp ze daarbij kunnen krijgen.

Duurzaamheidsfonds

De afgelopen jaren konden Helmonders gebruik maken van een financiële bijdrage uit het Duurzaamheidsfonds. Gemeente Helmond ondersteunde inwoners, ondernemers, verenigingen en scholen financieel in duurzame initiatieven met een collectief karakter. Het Duurzaamheidsfonds is na vier jaar eind 2020 afgesloten.

5.2 Nieuwe activiteiten eigen organisatie

In dit hoofdstuk worden de activiteiten benoemd die de komende vijf jaar gaan bijdragen om Helmond klimaatadaptief te maken. Het is een eerste stap waarin wij onze verantwoordelijkheid nemen.

5.2.1 Interne veranderopgave

Het is van groot belang om klimaatadaptatie als onderwerp in onze eigen organisatie op de kaart te zetten, collega's bewust te maken van het belang ervan én in beweging te krijgen. Zo gaan de uitgangspunten benoemd in paragraaf 4.2. en daarmee klimaatadaptatie veranderd worden in de organisatie. Klimaatadaptatie is ook een onderdeel van de invoering van de Omgevingswet.

De komende tijd gaan we met deze onderdelen aan de slag:

- Het creëren van urgentiebesef onder collega's door het jaarlijks voeren van een klimaatdialoog waarbij de strategie, de uitvoeringsagenda en 'Klimaatbestendig Helmond' centraal staan.
- Ervaring opdoen met klimaatadaptief werken via de NL Greenlabel projecten. Daarbij is het belangrijk om de quick wins te vieren.
- Het organiseren van een Klimaat Afstemtafel waarin we projecten toetsen op de mate waarin klimaatadaptatie is meegenomen.
- Medewerkers van verschillende afdelingen betrekken en met hen een 'leidende coalitie' vormen. Deze medewerkers kunnen zowel formele als informele invloed uitoefenen op collega's. Deze leidende coalitie dient gevormd te worden door de huidige directie, programmamanager duurzame gezonde stad, programmamanager Omgevingswet, inspanningsleider klimaatadaptatie, beleidsmedewerker water, Integraal Technisch adviseurs, verkeerskundige en weg- en groenbeheerders. Zij moeten zowel formele als informele invloed kunnen uitoefenen op collega's. Ook moeten zij kritisch kunnen zijn op collega's en op het thema klimaatadaptatie, waarbij het belangrijk is een balans te houden tussen de beoogde ambitie én realisme.
- Intern communiceren over plannen, ontwikkelingen en projecten op weg naar klimaatbestendig Helmond. Daarvoor organiseren we twee keer per jaar een lunchbijeenkomst voor collega's. Ook delen we actief nieuws via de intranetgroep 'Klimaatbestendig Helmond'.

5.2.2 De Omgevingswet

In de stad vinden nieuwe ontwikkelingen plaats, inbreiding en uitbreiding van de stad. Klimaatadaptatie wordt daarin tot op dit moment niet voldoende meegenomen. We gaan onderzoeken of de Omgevingswet, de nieuw op te stellen Nota grondbeleid en de Nota Bovenwijks ons voldoende handvaten bieden om klimaatbestendig te bouwen en in te richten. Initiatieven uit de stad horen op voorhand te weten dat ze getoetst gaan worden op de voorwaarde klimaatbestendig. Uitdaging daarbij is de mogelijke groei van Helmond naar 125.000 inwoners. Dat betekent meer woningen en meer verstedelijkt oppervlak. Deze nieuwe verstedelijking moet klimaatbestendig worden ingericht.

5.2.3 Rekentool van Eindhoven kopiëren naar Helmond

Eindhoven heeft een goed werkende rekentool voor klimaatadaptief bouwen. De gemeente Eindhoven stimuleert vergroenen. Hoe groener de ontwikkeling is met bijvoorbeeld een groen dak en weinig verharding, des te kleiner is de gevraagde waterbergingsopgave. Het is een transparante tool voor projectontwikkelaars en inwoners. Inzet is om dit regionaal op te pakken en het voorbeeld van Eindhoven te volgen zodat er geen onderscheid is tussen gemeentes in klimaatadaptief bouwen.

5.2.4 Waardering groen in Helmond

Begin 2021 beginnen we met een Waarderingsonderzoek van het groen in de breedste zin van het woord in Helmond. Onderzocht wordt wat de waarde is van huidige blauw- en groenstructuren binnen de gemeentegrenzen. Zo krijgen we zicht op de maatschappelijk waarde van het groen en de kansen om deze te vergroten. De inzichten die hieruit voortkomen, vertalen we naar een ambitie en groenvisie op hoofdlijnen. Deze gebruiken we als inbreng voor de Omgevingsvisie. Daarbij bepalen we vervolgstappen om het stedelijk groen optimaal te benutten en daarvoor draagvlak te creëren en om meer input te hebben voor kosten-baten analyses.

5.2.5 NL Greenlabel

Voor vijf projecten gaan we werken met NL Gebiedslabel van NL Greenlabel. Dit label maakt de mate van duurzaamheid inzichtelijk en biedt handvatten om een terrein verder te verduurzamen. Daarbij beoordelen we niet één onderdeel van duurzaamheid, maar wordt juist gekeken naar de onderlinge samenhang. Er wordt gekeken naar ontwerp, aanleg en onderhoud, producten en materialen, energie en klimaat, bodem en water, biodiversiteit, relatie mens & omgeving en borging.

Door vijf projecten voor (her)inrichting de komende tijd onder handen te nemen met NL Greenlabel, halen we ervaring en expertise binnen. We kiezen daarbij projecten met verschillende schaalgroottes en in verschillende stadia:

- Voormalige OMO locaties, Dr.-Knippenbergcollege
- Renovatie Park Brouwhuis
- HUB Brandevoort
- Annawijk
- Omgevingsplan Mierlo Hout

5.2.6 Onderzoek effect klimaatverandering op ons huidige bomen en groen

Inschattingsonderzoek naar het effect van klimaatverandering op ons bestaande groen en voornamelijk de (beschermd) bomen. Door de verdroging zien we dat niet alleen net nieuw aangeplante bomen het moeilijk hebben, maar ook bestaande bomen. Onze beschermde bomen zijn zeer waardevol omdat ze veel bladoppervlak hebben en zo bijdragen aan minder hittestress. En daarbij in beeld brengen welke aanpak mogelijk is om te voorkomen dat groen / bomen verdwijnen.

5.2.7 Bomen, hittestress en droogte

We onderzoeken bij locaties waarbij niet gewerkt kan worden met grote open plantplaatsen en waar hittestress een groot probleem is, om ondergrondse oplossingen toe te passen voor opvang van regenwater. Door het toepassen van ondergrondse voorzieningen wordt voorkomen dat wortelopdruk voorkomt. We doen dit de komende 5 jaar voor ten minste 5 projecten.

5.2.8 Akkerrandenbeheer

Als gemeente verpachten we landbouwgronden en hebben we percelen in eigen beheer. Sinds 2017 dragen we met onze akkers bij aan de biodiversiteit. In 2020 wordt al ruim drie hectare akkerrand ingezaaid met korenbloem en klaproos. Daarnaast kijken we naar de uitbreiding van het aantal ha's oude granen zoals haver (momenteel 1,5 ha), rogge (momenteel 1 ha), brouwgerst (momenteel 8 ha), tarwe (momenteel 20 ha) en soja (momenteel 6 ha) voor het verbeteren van de biodiversiteit en bodemkwaliteit.

In 2021 onderzoeken we hoe we de beschikbare landbouwgronden het beste kunnen inzetten om naast financiële voordelen ook de voordelen voor biodiversiteit te vergroten. Daarnaast kijken we naar de mogelijkheden om een koppeling te leggen tussen duurzame landbouw en het stikstof-, bodem- en waterbeleid.

5.2.9 Aanpak wateroverlast locaties

Tijdens de zware regenbui van 2020 zijn een aantal wateroverlast locaties aan het licht gekomen. Op basis van deze wateroverlast locaties zijn een aantal geselecteerd die we willen oppakken. Een voorbeeld is het risico op wateroverlast op de Dennerode verkleinen. Een ander project is het aanleggen van een waterberging in de Vossenbeemd. Een ander voorbeeld is het project waarbij we Stiphout-Noord klimaatadaptief gaan inrichten. Hierbij wordt specifiek gefocust op het gebied tussen de Van Lieshoutstraat en de Baloystraat. Hier wordt infiltrerende bestrating aangelegd zodat het water sneller in de bodem infiltreert, dit draagt bij aan de sponswerking van de stad. En zo een lokale oplossing vormt voor de wateroverlast problematiek, maar ook zorgt voor de droogte problematiek. Het overzicht van alle wateroverlast projecten is opgenomen in bijlage 1.

5.2.10 Klimaatadaptieve bedrijventerreinen

Ook de bedrijventerreinen horen klimaatadaptief te worden ingericht. Hiervoor worden voor nieuwe bedrijven inrichtingsnormen opgesteld om hittestress en wateroverlast te beperken. Met verschillende gemeenten, waterschappen en de provincie loopt op dit moment een project om bestaande bedrijventerreinen klimaatadaptief in te richten. De bedrijven zelf spelen hierin een belangrijke rol. Er worden pilot locaties uitgerold die deelnemen aan het project. Van deze locaties kan geleerd worden hoe toekomstige bedrijventerreinen ontwikkeld moeten worden.

5.2.11 Co2 Prestatieladder

Als project onderzoeken we of we als Helmond de certificering van de CO2 Prestatieladder kunnen doorlopen en wat het betekent voor onze opdrachtgevers, als wij in onze aanbestedingen een bepaalde trede op de CO2-Prestatieladder uitvragen of de CO2-Prestatieladder gebruiken als gunningscriterium.”

De CO2 Prestatieladder is een instrument om inzicht te krijgen in het CO2 verbruik en om de ambitie vast te leggen het te reduceren. Als overheidsorganisatie heb je een voorbeeldfunctie. De prestatieladder geeft invulling aan je klimaatdoelstellingen en Global Goals. Op dit moment weten we niet waar we staan en hoe hoog we onze lat kunnen leggen. Door hier een project van te maken, gaan we dit onderzoeken. Na onderzoek wordt door middel van een collegevoorstel onze ambitie vastgelegd. Samen met het team Inkoop worden de gevolgen in beeld gebracht hoe we dit kunnen uitvragen.

5.3 Nieuwe activiteiten met inwoners

Inwoners van Helmond nemen al langere tijd initiatieven die passen binnen het streven om Helmond klimaatbestendig te maken. De gemeente faciliteert dat graag. Op dit moment gebeurt dit op kleine schaal. We vinden dit soort burgerinitiatieven echter zo belangrijk en dat we de komende jaren meer gaan faciliteren en stimuleren.

5.3.1 Geveltuinen project

Vanuit de Buurtuin Brandevoort is het initiatief genomen om de aanleg van geveltuintjes te stimuleren. Ambitie is 1000 groene gevels in Helmond. In de wijken Binnenstad en Brandevoort bevinden zich veel huizen direct aan de straat. Door het aanleggen van een geveltuin wordt het stenige karakter van de straat doorbroken. Bovendien zorgt het groen voor verkoeling in de zomer. Voor de aanleg van een geveltuin is geen toestemming van de gemeente nodig, maar er zijn wel een aantal spelregels die worden meegenomen in het project. We faciliteren dit burgerinitiatief met onder meer communicatie en een financiële stimulans voor inwoners in de vorm van een tegoedbon voor plantjes. Daarnaast maken we een koppeling met het project Operatie Steenbreek, zie paragraaf 5.3.3.

5.3.2 Adoptie Boomspiegels of plantvakken

De gemeente ondersteunt initiatieven voor de aanleg of het adopteren van boomspiegels. Via een communicatiecampagne geven we hier meer ruchtbaarheid aan. Zo informeren we bewoners over de mogelijkheden om de boomspiegel of het plantvak voor hun deur te onderhouden of opnieuw in te richten met bijvriendelijke beplanting. Bij de geadopteerde boomspiegels brengen we een reversed graffiti op de bestrating aan. Zo laten we andere inwoners én de groenaanemer zien dat dit plantvak door een bewoner wordt onderhouden. En maken we blijvend zichtbaar dat dit een co creatie is.

5.3.3 Operatie Steenbreek

De enquête 'Meer biodiversiteit in de gemeente Helmond' maakte duidelijk dat 51% van de respondenten graag ziet dat de gemeente meedoet aan 'Operatie Steenbreek'. Ook uit de klimaatdialoog met bewoners bleek hier een groot enthousiasme voor te zijn. Stichting Steenbreek heeft dit inmiddels in ruim 100 gemeenten georganiseerd in samenwerking met bedrijven, bewoners en organisaties. Vanaf 2021 organiseren we in Helmond verschillende activiteiten met Stichting Steenbreek, van een groene informatieavond tot de actie 'Tegel eruit, plant erin'. Ook het aanleggen van een geveltuin nemen we hierin mee.

Vanaf 2021 zetten we communicatie en acties richting bewoners in om mensen bewust te maken van wat klimaatverandering voor hen betekent en hoe we samen Helmond klimaatbestendig kunnen maken. De komende vijf jaar besteden we per jaar extra aandacht aan drie wijken waar we samen met onze groenambassadeurs zoveel mogelijk mensen stimuleren om tegels uit hun tuin te vervangen door groen.

Dat pakken we als volgt aan:

- In mei en oktober organiseren we twee weekenden waarvoor bewoners zich individueel of per straat kunnen inschrijven.
- Natuurwerkplatform Helmond, hoveniersbedrijven in Helmond en de Brabantse Milieu Federatie wordt gevraagd ambassadeurs te zijn van Operatie Steenbreek en mee te helpen in die weekenden.
- Men kan in de wijk bij een verzamelpunt oude bestrating en zand kwijt en zwarte grond ophalen. Tegen inlevering van de stenen krijgen inwoners een voucher om beplanting uit te zoeken.

5.3.4 Regentonsubsidie

‘Wees wijs met water’. In de droge zomer van 1976 kende heel Nederland deze slogan. De tijden zijn niet veranderd. Ook nu is water een kostbaar goed. Daarom stimuleren we onze inwoners om regenwater op te slaan in een regenton. Hiervoor bieden we een subsidie van €25,- per regenton tot een maximum van 1000 regentonnen. Wie hulp nodig heeft bij het aansluiten van de regenton kan zich aanmelden voor de twee weekenden waarin Operatie Steenbreek georganiseerd wordt. Dan komt iemand helpen tegen een gereduceerd tarief.

5.4 Projectenoverzicht

Bijlage 1 geeft een overzicht van in de vorige paragraaf genoemde projecten.

6. Financiën

Dit is de eerste uitvoeringsagenda. Er dient nog ervaring op gedaan te worden met het klimaatbestendig ontwerpen en ontwikkelen. Daarnaast zit door het uitgangspunt “werk met werk maken” er een fasering in de werkzaamheden. We werken met dekking uit het Programma Duurzame Gezonde stad, dat onderdeel uitmaakt van de Strategische Agenda en de Impulsgelden van de Rijksoverheid. Daarnaast ontwikkelt de provincie op dit moment een subsidie voor klimaatadaptatie en het Waterschap ondersteunt projecten. Daarnaast zal de dekking voor een deel van de projecten komen uit bijvoorbeeld het GRP renovatiebudgetten van de openbare ruimte. Tot slot, we hebben partners in de stad en inwoners nodig om deze transitie in gang te zetten. Dit vraagt ook capaciteit en middelen van hen. Maar we willen met deze eerste uitvoeringsagenda ook vooral een nieuwe manier van werken inzetten en dat vraagt niet altijd extra geld.

6.1 Gemeentelijk RioleringsPlan 2019-2023 (GRP)

Het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) is direct gekoppeld aan de rioolheffing. De opbrengsten hiervan kunnen allen uitgegeven worden aan water gerelateerde projecten en maatregelen. Uit dit budget worden locaties die last hebben van wateroverlast opgepakt. Verder komen uit het GRP ook de middelen om, waar rendabel, gescheiden rioolstelsels aan te leggen. Ook worden vanuit het GRP communicatieve projecten gerealiseerd en stimuleringsfondsen gefinancierd, denk hierbij aan de groene daken subsidie. Omdat de urgentie van klimaatadaptatie gevoeld wordt in de gemeente, heeft deze voor het GRP van 2019-2023 jaarlijks €300.000 opgenomen voor verbeteringen zodat wateroverlast problemen opgelost kunnen worden.

6.2 Impulsgelden Rijksoverheid

Vanaf 1 januari 2021 kunnen gemeenten gebruikmaken van de Impulsregeling Klimaatadaptatie. Het bedrag kan gebruikt worden om adaptatiemaatregelen versneld uit te voeren, om al geplande ruimtelijke maatregelen uit te breiden met adaptatiemaatregelen, of om nieuwe adaptatiemaatregelen op te pakken. De aanvraag voor de impulsgelden kan gedaan worden van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2023. In 2027 moet de uitvoering van de maatregelpakketten klaar zijn.

Het Rijk heeft hier €200 miljoen voor gereserveerd. De aanvraag voor deze gelden moeten als werkregio gedaan worden. Daarom is met de werkregio Doelmatig Waterbeheer Brabantse Peel een regionale uitvoeringsagenda geschreven. Om het bedrag eerlijk over de werkregio's te verdelen, gebruikt het Rijk een verdeelsleutel op basis van inwoneraantal en oppervlakte. Dit betekent dat voor de werkregio Doelmatig Waterbeheer Brabantse Peel €2,5 miljoen beschikbaar is tot 2023. Het is de bedoeling dat dit geld wordt gezien als een impuls. Daarom mag dit geld maar 1/3 van het totale bedrag van een project bedragen. De overige 2/3 moet betaald worden vanuit gemeentelijke middelen. De bijdrage is alleen voor water gerelateerde onderwerpen.

6.3 Programma Duurzame Gezonde Stad

Vanuit het Programma Duurzame en Gezonde stad is voor de komende jaren in totaal €500.000,- beschikbaar gesteld voor deze uitvoeringsagenda. Zoals bekend zijn dit tijdelijke middelen. Zo zullen deze gelden vooral ingezet worden op maatregelen en projecten die de transitie in gang kunnen zetten. Dus inzetten op de bewustwording, communicatie en het borgen van het onderwerp in de organisatie.

Bijlage 1 Projectenoverzicht

Project	2021	2022	2023	2024	2025	Geraamde Kosten per jaar
Groene daken subsidie	x	x	x	x	x	€40.000,-
NL Greenlabel	x	x				€50.000,- per project
Rekentool Eindhoven	x	x				P.M.
Akkerrandenbeheer		x	x	x	x	€10.000,-
Geveltuinen project	x	x	x	x	x	€25.000,-
Adoptie boomspiegels en plantvakken	x	x	x	x	x	€500,-
Operatie Steenbreek	x	x	x	x	x	€90.000,-
Klimaatadaptieve bedrijventerreinen	x	x	x			€6.000,-
Klimaatplein Tuincentrum	x					€2.500,-
Regenton subsidie	x	x				€25.000,-
Verkleinen risico wateroverlast Dennerode		x				€420.000
Regenwaterberging Vossenbeemd			x			€80.000
Voorkomen water op straat Eikendreef	x					€10.000
Voorkomen wateroverlast Slegersstraat-Odulfusstraat	x					€40.000
Verkleinen risico wateroverlast Twijnsterhof-Peelhof		x				€300.000
Klimaatadaptief Stiphout-Noord		x				€300.000

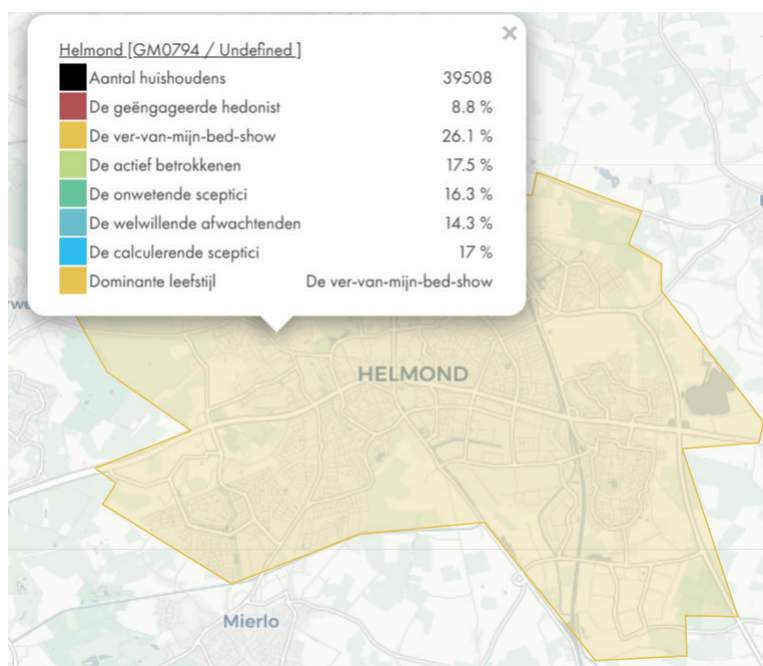
Bijlage 2 Woordenlijst klimaatadaptatie in duidelijke taal

Adaptatie	Aanpassing
Afkoppelen	De regenpijp losmaken van het riool
Biodiversiteit	Verschillende soorten planten en dieren
Drainage	Afvoeren van water onder de grond
Duurzaamheid	Goed voor mens en milieu
Ecologie	Studie van alles dat leeft samen met de omgeving
Ecosysteem	Alle levende dingen samen
Grindkoffer	Bak of gat in de grond met grind
Groen dak	Dak met planten
Hydroblob	Blok dat water opzuigt en vasthoudt
Infiltratie	Opname van water in de bodem
Klimaatadaptatie	Aanpassing aan extremer weer
Klimaatbestendig	Klaar zijn voor een veranderend klimaat met extremer weer
Klimaatmitigatie	Terugdringen van de CO ₂ -uitstoot om een verder veranderend klimaat te voorkomen
Klimaatstresstest	Test of een gebied klaar is voor extremer weer
Ontharden	Weghalen van stenen
Preventie	Voorkomen van
Sedumdak	Dak met vetplanten
Sponswerking	Water vasthouden in de bodem
Stimuleringsregeling klimaatadaptatie	Subsidie om je tuin/terrein aan te passen aan extremer weer
Verzakking	Daling van de bodem
Wadi	Sloot of greppel voor opvang van water
Waterberging	Opslagplaats voor water
Waterdoorlatende verharding	Tegels waar water doorheen kan
Wateroverlast	Overlast door te veel water
Waterpasserende verharding	Tegels met ruimte ertussen om water door te laten
Waterrobuuste inrichting	Een omgeving die goed tegen water kan
Watervriendelijke tuin	Een tuin die water kan opvangen

Bron: Klimaatadaptatie in duidelijke taal van Hoogheemraadschap van Delfland

Bijlage 3 Leefstijlvinder in de Helmondse wijken

Bij een aantal projecten die in het dit Uitvoeringsplan beschreven zijn, is een communicatie-aanpak opgenomen gebaseerd op de leefstijlen die in de betreffende wijken dominant zijn. Daarin staat concreet verwoordt hoe we binnen het project gaan communiceren, via welke kanalen en met welke middelen en acties.

In Helmond is de dominante leefstijl 'de Ver-Van-Mijn-Bed-Show': "Met klimaatverandering en waterbeheer houd ik me niet bezig." In het totaalbeeld van Helmond zien we ook de actief betrokkenen terugkomen, onze groen ambassadeurs: "Ik voel me geroepen om een steentje bij te dragen." En daarnaast vormen 'de Calculerende sceptici' een grote groep: "Ik ben sceptisch over klimaatverandering, want ik hoor tegenstrijdige berichten."

Per wijk ziet het overzicht van dominante leefstijlen er als volgt uit:

Wijk	Dominante leefstijl
Stiphout	De calculerende sceptici
Brandevoort	De calculerende sceptici
't Hout	De ver-van-mijn-bed-show
Helmond West	De ver-van-mijn-bed-show
Binnenstad	De ver-van-mijn-bed-show
Helmond Noord	De ver-van-mijn-bed-show
Helmond Oost	De ver-van-mijn-bed-show
Dierdonk	De calculerende sceptici
Rijpelberg	De ver-van-mijn-bed-show
Brouwhuis	De ver-van-mijn-bed-show

We kunnen binnen de wijken nog verder inzoomen op de leefstijlen in specifieke delen. Voor de projecten in de volgende hoofdstukken zullen we nog gedetailleerder naar de leefstijlen binnen de wijk kijken, om zo tot een zo optimaal mogelijke communicatie-aanpak te komen. Hieronder volgt een beschrijving van de twee belangrijkste leefstijlen en de belangrijkste aandachtspunten ten aanzien van communicatie en participatie voor deze doelgroepen.

Bron: Leefstijlvinder Ons Water

De-ver-van-mijn-bed-show

“Met klimaatverandering en waterbeheer houd ik me niet bezig.”

De ver-van-mijn-bed-show burgers zijn gezellige en sociale mensen, die graag willen genieten van het leven. Ze zijn behulpzaam, vrolijk en spontaan en zijn zeer geïnteresseerd in anderen. Ze voelen zich op hun gemak in hun eigen vertrouwde omgeving en houden van gezelschap.

Wat betekent klimaatverandering voor ze?

De ver-van-mijn-bed-show burgers hebben weinig met klimaatverandering en waterbeheer. Ze vinden deze onderwerpen maar complex. En willen er ook niet meer over weten. Ze hebben het idee dat ze er toch weinig aan kunnen doen. Klimaatverandering discutabel. Ze horen soms bronnen elkaar tegenspreken, waardoor ze niet weten wie ze moeten geloven. Ze maken zich dan ook minder vaak zorgen en zijn zelden bereid zelf maatregelen te nemen. Als er dan toch opgetreden moet worden, dan is dat de taak van de overheid.

Hoe kan je ze motiveren?

Om de ver-van-mijn-bed-show burgers toch te motiveren maatregelen te nemen, is het belangrijk het niet te hebben over klimaatverandering. Dat zorgt direct voor weerstand. Het is voor deze doelgroep daarom belangrijk om een geheel andere invalshoek te kiezen en in te spelen op hun sociale karakter. Organiseer bijvoorbeeld gezamenlijke activiteiten in de buurt om te werken aan een prettige woonomgeving.

Hoe communiceer je met ze en hoe betrek je ze (participatie)?

<i>Argumenten:</i>	Andere mensen in de buurt doen ook mee. Bewust met water omgaan is goed voor je gezin. Niet refereren aan klimaatverandering.
<i>Kernboodschap:</i>	Op een leuke manier, samen met de mensen in je buurt, werken aan een prettige woonomgeving. Dan is het mooi meegenomen als je met elkaar intussen ook iets kunt doen om het water en groen in de buurt te verbeteren.
<i>Tone of voice:</i>	Persoonlijk, warm, vanuit eigen ervaring, verbindend (wij-vorm), opgewekt.
<i>Vormgeving:</i>	Warm, vrolijk, fris, gebruik van veel beeld met mensen, korte teksten, geen details.
<i>Communicatiemiddelen:</i>	wijkportals/lokale websites, Facebook, bewonersbrief, flyers/posters, wedstrijd in wijk, pop-up-stand in de wijk, samenwerking met tuincentra.

<i>Participatie:</i>	Toetsen van ideeën (draagvlak), raadplegen en informeren. Informele netwerken en verenigingsleven inzetten. Betrekken via schoolgaande kinderen (pull-benadering).
<i>Endorser:</i>	BN'er inzetten, bijvoorbeeld tuinman Lodewijk Hoekstra (NL Greenlabel).
<i>Motivator/beloning:</i>	Gezelligheid/samen met de buurt iets leuks doen. De gemeente faciliteert en biedt gemak, bijvoorbeeld gratis ophalen van tuintegels.

De calculerende sceptici

“Ik ben sceptisch over klimaatverandering, want ik hoor tegenstrijdige berichten.”

Calculerende sceptici zijn zakelijke en ambitieuze mensen, die het belangrijk vinden om te presteren en een succesvolle carrière te hebben. Ze houden van luxe en mooie spullen en willen dit graag aan de buitenwereld laten zien. Daarnaast zijn ze rationeel, zelfverzekerd en daadkrachtig. Ze omringen zich graag met mensen die weten wat ze willen en iets bereikt hebben in hun leven.

Wat betekent klimaatverandering voor ze?

De calculerende sceptici volgen de ontwikkelingen globaal, maar zijn wel sceptisch over de oorzaken en oplossingen van klimaatverandering. Ze willen feiten horen van betrouwbare bronnen, maar krijgen vaak tegenstrijdige berichten te horen. Daarnaast twijfelen ze of het wel zin heeft om zelf een bijdrage te leveren en willen ze niet inleveren op hun eigen comfort. Als er een oplossing gevonden moet worden, dan hebben ze nog het meest vertrouwen in overheidsmaatregelen en technologische oplossingen. Ze zien klimaatverandering relatief vaak als een natuurlijk proces dat we als mens niet kunnen stoppen. Ze zijn daarom minder vaak bereid zelf maatregelen te nemen.

Hoe kan je ze motiveren?

Om calculerende sceptici toch te motiveren maatregelen te nemen, is het belangrijk om de doelgroep te informeren over de kosten en baten hiervan. Het is hierbij belangrijk het probleem niet te problematiseren en de negatieve gevolgen voor henzelf te benadrukken. Gebruik hierbij niet het woord klimaatverandering, dat zorgt voor weerstand. Deze doelgroep kan overtuigd worden met feiten en cijfers uit onafhankelijke, gezaghebbende bronnen.

Hoe communiceer je met ze en hoe betrek je ze (participatie)?

<i>Empoweringstrategie:</i>	Informeren over kosten/baten, onderwerp klein maken door negatieve gevolgen (ongemak, rompslomp) voor henzelf te benadrukken
<i>Argumenten:</i>	Slim omgaan met water hoeft niet ten koste te gaan van een comfortabel leven. Technologische oplossingen kunnen wateroverlast/-tekort niet volledig voorkomen. Het zijn hulpmiddelen. Niet refereren aan klimaatverandering, tenzij fact-based.

<i>Kernboodschap:</i>	Klimaatverandering leidt tot risico's waar je niet dagelijks bij stil staat. Maar het kan wel vervelende gevolgen voor jezelf en jouw comfort hebben. Daarom is het slim en efficiënt om je erop voor te bereiden en maatregelen te treffen.
<i>Tone of voice:</i>	Zakelijk (vousvoyeren), feitelijk, academisch.
<i>Vormgeving:</i>	Zakelijk, strak, chique, koel, gebruik van infographics. Tekst mag iets uitgebreider en analytisch, niet te dominant beeldgebruik. Waar mogelijk verwijzen naar gezaghebbende bronnen.
<i>Communicatiemiddelen:</i>	Websites, LinkedIn/Twitter, open dag/tentoonstelling/ kijkje nemen bij projecten, redactionele aandacht in media, nieuwsbrief, facts & figures, onderzoeksrapport, infographic.
<i>Participatie:</i>	Informereren, selectief uitnodigen (gevoel van exclusiviteit) in fase van beleidsvoorbereiding en - bepaling. Beroep doen op kennis en kunde.
<i>Endorser:</i>	Wetenschapper
<i>Motivator/beloning:</i>	Deskundig advies van gemeente/waterschap etc. Gunstige kosten-batenverhouding.

Gemeente Helmond

